

1 poštovani kolege i prijatelji, dame i gospodo, ja ne znam točno kada sam prvi
2 put preuzeo zadatak vođenja jednoga izvođenja dokaza, ali mogu kazati da se ovim
3 poslom bavim već 20-ak godina, pa se, unatoč tome, danas nalazim u situaciji da
4 ulazim u nemirne vode. Jer, nikada ranije nisam otvarao izvođenje dokaza Obrane.
5 Razlozi tome, kao što vjerojatno znate, uglavnom su zbog pravila koja vladaju
6 sustavom na koji sam ja naviknut, međutim, oni su takvi i zbog kulturološkog
7 okruženja u kojem sam obrazovan. Iskreno, moram priznati da stvarno ne znam
8 kakva zadaća ispred mene leži.

9 Mislilo sam da znam kako bi trebao izgledati uvodni govor tužitelja. To
10 je bilo, barem, dok nisam došao ovamo i dok nisam ustanovio da u ovome pravnome
11 sustavu tužitelj, zapravo, daje dva uvodna govora. Izgleda mi kao da je prošlo
12 puno vremena od tada kada smo prvi put slušali govor gospođe Carle Del Ponte,
13 nakon čega je uslijedilo nešto puno pravilnije i meni poznatije, od gospodina
14 McCloskeyog. Sjećam se da sam u to vrijeme bio blago iživcirani time što tužitelj
15 svoj govor izvodi dva puta. Međutim, moram kazati da sam u to vrijeme bio mlad i
16 neiskusni, te nisam nikada predviđao da ću kazati o govoru gospođe Del Ponte ono
17 što ću kazati jutros. A jutros kažem da je to bio fini odvjjetnički govor, sasvim
18 na mjestu - pogotovo na ovakvome suđenju, od ovako povijesnoga značaja - te je
19 bilo adekvatno da se takav govor dâ u povijesnome kontekstu. Istinu govoreći,
20 privilegij je bio biti prisutan i slušati taj govor. Oprostite mi, molim Vas,
21 samo nekoliko minuta; i ja bih htio, zajedno s primjedbama mnogih koji su
22 govorili prije mene, nešto više o tome kazati.

23 Uistinu je privilegij i čast biti u prilici zastupati pred ovim Sudom,
24
25
26
27
28
29
30

1 privilegij je i čast na svakoj razini to raditi. Međutim, možda je najbolje da
2 ja, od svih odvjetnika na ovome predmetu, to priznam, jer od samoga početka
3 izvođenja dokaza za mojega klijenta, ovo je za mene predstavljalo veliku
4 profesionalnu i osobnu nagradu, i to na jedan vrlo konkretan način. Zahvalan sam
5 sucima, te kolegama, koji su se izravno bavili događajima od prije točno godinu
6 dana. Ja ne mogu naći riječi da im se dovoljno zahvalim.

7 Isto tako, moram kazati da sam puno naučio na ovome poslu. Ja se,
8 praktički, i ne prepoznajem kao isti odvjetnik u kaznenome pravu koji je tu
9 došao po prvi puta prije tri godine. Ja sam morao naučiti povijesne događaje,
10 morao sam učiti međunarodno pravosuđe, nove koncepcije kaznene odgovornosti, te
11 složenosti elektroničkog sustava ovoga najsofisticiranijeg suda na Zemlji.

12 U izvođenju svojega predmeta, svojih dokaza, ja zahvaljujem se ne samo
13 članovima mojega tima, nego i timu mladih, inteligentnih i žustrih ljudi, koje
14 sam ponosan poznavati i koji će postići u životu sve što žele.

15 Nijedan pravnik ne može odbaciti zahtjev da provjeri svoju vještinu pred
16 Međunarodnim sudom. Do sada mi je čast bila raditi sa čitavim nizom jako
17 talentiranih ljudi koji se nalaze oko mene u sudnici. Nema nikakve sumnje da u
18 ovome suđenju morate poznavati svoj posao, a nešto od posla kojeg sam ja vidio
19 kako rade ljudi u ovoj sudnici je, zapravo, sasvim dovoljno bilo da predstavlja
20 ulaznicu u klub najboljih. I iako se, zapravo, nalazimo na popisu prilično
21 čudnih kandidata za popis glupih pitanja koja postavljaju odvjetnici, katkada je
22 to neizbježno, na ovako velikom suđenju. A ja ću to pripisati umoru.

23

24

25

26

27

28

29

30

1 Gospodine predsjedavajući, nije nimalo strašno /?veliko je postignuće/
2 voditi ovakvo suđenje, i Vi ste gotovo uspjeli u tome. Časni Sude, Vi ste
3 postavili ton za ovo suđenje, a glavni epiteti su tolerancija, zdravi razum i
4 ljudskost. I Vama za to treba odati priznanje.

5 Drugim mnogim uredima ovoga Međunarodnog suda, čija je suradnja i
6 potpora stalna, ja se javno zahvaljujem. Također, priznajem veliko dostojanstvo
7 s kojim su žrtve i svjedoci na ovome suđenju ispričali svoju patnju, kroz koju
8 su prošli, te dostojanstvo s kojim su se optuženi suočili sa svojim suđenjem.

9 Ja sam na početku ovoga suđenja imao nekoliko ciljeva: završiti ga još
10 uvijek dobroga zdravlja, financijski solventan, još uvijek u braku, i još uvijek
11 zaogrnut togom kraljičina odvjetnika. Još nismo došli do kraja ovoga suđenja,
12 ali mogu kazati da sam postigao dva cilja od četiri - a kazat ću Vam, časni
13 Sude, u datom trenutku, koji su to.

14 Druga ambicija koju sam imao bila je najbolji mogući rezultat za mojega
15 klijenta, Vinka Pandurevića. A pretpostavljam da bih se sada, zapravo, trebao
16 početi baviti time, zato što moram kazati da sam prilično počašćen i
17 privilegirani, do sada, time što ga poznajem i što ga branim.

18 Imajući na umu da je moje shvaćanje uvodnog govora zapravo pokretanje
19 predmeta u kojem će se izvoditi dokazi, ja ću započeti prilično prozaičnim
20 poslom, i to tako što ću vam dati program događaja za sljedećih nekoliko
21 tjedana. To, časni Sude, može od Vas zahtijevati da se za vrijeme sljedećega
22 dana ili možda par dana bavite raznim administrativnim pitanjima. Kao što

23

24

25

26

27

28

29

30

1 znate sada i kao što znate već dosta vremena, ja izvodim obranu sedmooptuženoga
2 na ovoj optužnici, i počet ću s iskazom samoga optuženoga, koji će svjedočiti u
3 svoju obranu. Imajući na umu procjene vremena za ispitivanje mogega klijenta,
4 čini se neizbježnim da će njegovo svjedočenje trajati ne samo ostatak ovoga
5 mjeseca, nego cijeli februar, te vjerojatno i jedan dio trećega mjeseca. Do
6 tada, mi ćemo zasjedati, zapravo, osam ili devet tjedana u ovoj godini, iako,
7 kako sam vidio na osnovi kalendara, imamo nekoliko slobodnih dana sljedećeg
8 tjedna. No bez obzira na to, vjerojatno će svima dobro doći pauza.

9 Mi bismo zamolili Raspravno vijeće da napravi prekid u trajanju od
10 tjedan dana, na kraju iskaza generala Pandurevića. To za njegovu Obranu, za nas,
11 neće predstavljati odmor, zato što ćemo mi raditi na predočavanju daljnjih
12 dokaza. Naravno, kada saslušamo njegov iskaz, znat ćemo jasnije gdje među
13 stranama u postupku postoje određena slaganja, te ćemo moći odlučiti koji su to
14 svjedoci, koji su bitni za optuženoga, još uvijek potrebni i koji će biti
15 pozvani ovamo da svjedoče. Vrlo je vjerojatno da ćemo mi u tom trenutku značajno
16 smanjiti svoj popis svjedoka. Naravno, mi ćemo ostaviti sve mogućnosti otvorene
17 koliko god to bude moguće, ali ne bojte se, mi se nećemo ponašati kao Gvero. Mi
18 ćemo se pobrinuti da svatko bude obaviješten na vrijeme u vezi s time što može
19 očekivati, tako da se ne bi nepotrebno trošili resursi. Osim toga, nadamo se da
20 će se u ovome usuglasiti vrlo rano, tako da se pravosudni resursi, te sudnica,
21 mogu adekvatno i svrsishodno koristiti, ako to bude potrebno.

22 E sada, nekoliko praktičnih pitanja proizlazi iz činjenice da će general
23
24
25
26
27
28
29
30

1 Pandurević svjedočiti u svoju obranu. Ja bih se vratio samo malo natrag, na
2 raspravu na koju smo utrošili čitav jučerašnji dan.

3 Kao optuženi koji svjedoči u vlastitu obranu, general Pandurević će
4 imati kontakt sa svojim odvjetnikom, manje ili više, za vrijeme čitavog svog
5 svjedočenja. Kada smo, u proljeće prošle godine, njegovo ime stavili na popis po
6 pravilu 65ter, mi nismo uopće mogli tako nešto predvidjeti. Kada jesmo - a
7 stvarno jesmo, od samoga početka - željeli da on svjedoči, mi smo namjeravali da
8 to za nas dvojicu zapravo bude jedan period dobre izolacije, a ja vam moram
9 kazati, prvo, da to što nisam odlazio u posjet u Pritvorsku jedinicu
10 Scheveningen /?smatram/ nečim jako dobrim. No u devetom mjesecu prošle godine,
11 Žalbeno vijeće u predmetu *Prlić* promijenilo je zakon i jednostavno, mora se
12 kazati da je to ono što su učinili.

13 Kao odvjetnik pred ovim Sudom, moja je minimalna profesionalna obveza
14 biti upoznat s promjenama u sudskoj praksi i pravu na ovoj instituciji. Moja
15 minimalna profesionalna dužnost je savjetovati mogega klijenta u pogledu tih
16 promjena. Vi biste mogli pomisliti da bi general Pandurević možda mogao biti van
17 zdrave pameti ako se ne bi okoristio svojim pravom, nakon 5. septembra.

18 Optuženi imaju mnoga prava. Možda je najpoznatije od tih ono kojim su se
19 okoristili ostala šestorica optuženih; naime, pravo sjediti na klupi za
20 optuženike i pustiti da se vodi i dokazuje predmet protiv njih. To, po mome
21 mišljenju, ne može biti predmetom nikakve intervencije niti negativnih
22 komentara. No još više, kažemo mi, bilo bi sasvim neadekvatno da u suđenju

23

24

25

26

27

28

29

30

1 generalu Pandureviću, koji ima kontakt sa svojim odvjetnikom - a to je njegovo
2 legalno pravo - dakle, privlačiti bilo kakav pogrešan komentar, jer on sve što
3 čini u ovome slučaju je: koristi se svojim pravom koje ima. I ja mislim da je to
4 adekvatno kazati, zato što se mi stvarno nalazimo na novome terenu i zato što
5 sam ja osjetio određeni žar jučerašnje rasprave.

6 Također bih kazao i sljedeće: ja se nadam da će se ljudi sjetiti, da će
7 zapamtiti da, ukoliko dođe do bilo kakvoga razgovora, drugi sudionik ću
8 vjerojatno biti ja. I mi smo stvarno održavali dobre odnose tijekom ovoga
9 suđenja. Ja bih stvarno bio zaprepašten ukoliko bi se, za vrijeme bilo čijega
10 ispitivanja generala, pojavile bilo kakve neutemeljene ili čudne optužbe. Idem
11 dalje.

12 Kao optuženi, naravno, general Pandurević ima pravo biti prisutan cijelo
13 vrijeme na svom suđenju. Zbog toga vi, kao suci na ovome predmetu, vrlo pažljivo
14 pazite na to da se zabilježi njegovo pristajanje na nastavak suđenja kada on
15 nije prisutan; primjerice, kada je bio bolestan. To samo spominjem zato što ja
16 nastojim nikoga ne uvrijediti u pitanjima koja mu budem postavljao. No ukoliko
17 se budu postavljali prigovori na adekvatnost bilo kakvoga ispitivanja, ako se
18 bude vodila bilo kakva rasprava i ako se bude donosila odluka, to sve mora biti
19 u njegovoj prisutnosti i uz njegovo razumijevanje. Uopće ne dolazi u obzir da on
20 odlazi iz sudnice ili da skida slušalice s glave.

21 I zadnja praktična stvar, a to je pitanje trajanja dviju duljih sjednica
22 u svakome sudskome danu. Te su najčešće u trajanju od 90 minuta. No ja sam
23 primijetio da se, statistički, najviše grešaka, najviše nesporazuma i šašavih
24 primjedbi odvjetnika događa u zadnjih 10 minuta tih duljih sjednica.

25

26

27

28

29

30

1 To nikome ne koristi, te ja smatram da to, zapravo, dovodi do gubitka vremena.
2 Ja bih vas zamolio da zauzmete takav stav da, za vrijeme iskaza generala
3 Pandurevića, sjednice traju 80 minuta, da pauze traju jednako, kako ne bismo
4 gubili vrijeme, a time ćemo smanjiti opasnost zamora i njega, a i nas.

5 I na kraju, s tim u vezi, ja ću, naravno, vrlo pažljivo paziti na
6 zdravlje i energiju svojega klijenta, te ću vas u cijelosti obavijestiti o svim
7 teškoćama do kojih može doći. On je, naravno, čovjek dobrog zdravlja; no, ima
8 više od 50 godina i nije bez nekih starih zdravstvenih problema, i to koji
9 uglavnom proizlaze zbog više rana koje je zadobio tijekom rata.

10 Primjedbe koje ću sada iznijeti nisu obuhvaćene u sažetku iskaza koji ću
11 izvoditi. Časni Sude, bila bi to uvreda za vašu inteligenciju. Ono što ja
12 govorim nema snagu dokaza, a ono što moj klijent bude govorio će imati takvu
13 snagu. No što je još važnije, vi ne trebate ovdje mene da vam kažem kakve su
14 moje teze. Ja se nadam da vi vrlo dobro to već znate.

15 Vidite, ja sam Englez. Odgojen sam tako da mislim da je kriket najbolja
16 životna igra, da glazba *Beatlesa* pokazuje najveće mogućnosti ljudskoga uma, te
17 da ukus škotskoga viskija otkriva postojanje Boga samoga. No neću govoriti o
18 tome da bejzbol, burbon - kao američki viski - i Bruce Springsteen i njegova
19 glazba nisu dio mogega genetičkoga koda, to je sve. Ja sam engleski advokat i
20 drugačije sam odgojen u izvođenju dokaza. I mislim da to činimo eksplicite na
21 ovome suđenju kada god nam je to bilo moguće. Priznajem da postoje primjeri kada
22 to nismo činili, zato što nijedan svjedok nije pozvan koji bi proturječio tezama

23
24
25
26
27
28
29
30

1 koje ćemo sada iznijeti. Također je bilo prilika kada ste tražili od mene da
2 skratim unakrsno ispitivanje, te mi niste dopustili da iznesem neke stvari. No
3 uglavnom, mi smo bili stvarno otvoreni i na prvoj liniji cijeloga ovog suđenja,
4 kako bismo izveli obranu našega klijenta.

5 Zahtjev izvođenja dokaza zapravo je sastavni dio pravila Međunarodnoga
6 suda. Međutim, on se pojavljuje takav kakav je, izgleda poput kreativne
7 interpretacije, poput nekih odredbi pravila brigade. Bit će zanimljivo vidjeti
8 kako eksplicitno strane u postupku iznose svoje teze generalu Pandureviću. Hoće
9 li Tužiteljstvo sasvim otvoreno kazati koje aspekte iskaza svjedoka PW-168
10 uistinu smatra istinitim, a koje odbacuje, ili će jednostavno tu stvar
11 zataškati? Ništa manje zanimljiva neće biti pozicija i stav drugih, čije će
12 linije možda biti probijene iskazom mogega klijenta. Hoće li nam oni kazati
13 kakve su njihove teze ili će se jednostavno nabacivati blatom iza dimne zavjese?
14 E sad, hoće li njima to biti i dopušteno je nešto o čemu ću govoriti kasnije.

15 Svakako, čovjeku se može oprostiti ako pita - ako nam neće kazati kakva
16 je njegova teza, zašto on sad uludo troši naše vrijeme?

17 Pa, prvo mislim da je to zato što mislim da bi bilo stvarno šteta
18 objasniti cijelu profesionalnu karijeru bez uvodnog govora za mogega branjenika;
19 ali, drugo, zato što postoji nekoliko stvari o kojima bih htio govoriti prije
20 nego što budete saslušavali svjedočenja. Nitko neće zaniijekati da je zadnjih
21 nekoliko dana atmosfera u sudnici bila pomalo napeta. Ovo je trenutak istinskog

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 uzbuđenja: prvi i jedini optuženi na ovome suđenju koji svjedoči, zapovjednik
2 Zvorničke brigade - čije su snage sudjelovale u zauzimanju Srebrenice, čija je
3 odgovornost bila braniti sela koja su bila najbliža mnogim mjestima pogubljenja
4 koja se navode u optužnici, brigade koja se borila sa snagama 28. divizije -
5 čovjek koji je pustio tisuće ljudi da pođu u slobodu, kršeći naređenja svojih
6 nadređenih, autor borbenih izvještaja Zvorničke brigade za dane 15., 16. i 18.
7 juli. Radi se o važnoj i bitnoj priči koju nam on mora ispričati. I on ima
8 hrabrosti da tu priču ispriča, i to puno hrabrosti.

9 Možda je udaljenost od klupe za optuženike do mjesta za svjedoke samo 15
10 metara i to je udaljenost koju će on prijeći za nekoliko minuta, no to je jedna
11 kratka hodnja za koju nitko drugi nije bio dovoljno hrabar da o njoj uopće
12 razmisli. Naravno, ja se usudim kazati da oni to shvaćaju drugačije, no Vinko
13 Pandurević nikada nije bio u strahu suočiti se s time, nikada se nije bojao
14 propitivati one koji su iznad njega, nikada nije bio u strahu učiniti ono što
15 smatra pravom stvari. On će to učiniti s punim saznanjem da u njegovu životu
16 nikada više neće biti isto. On to čini javno, a ne na zatvorenoj ili
17 poluzatvorenoj sjednici. On to čini bez ikakvih jamstava u pogledu njegove
18 najveće odgovornosti, u smislu izricanja kazne. On to čini kao prvi svjedok u
19 izvođenju svoje obrane koji neće čekati da vidi kako se razvija stvar i gdje se
20 pojavljuju određene pukotine, nego on stavlja na sebe svoju zaštitnu opremu i on
21 sam izlazi na teren, znajući kako igra. On to čini uz određeno predviđanje svih
22 neugodnosti koje će donijeti na sebe ovdje, te na svoju obitelj u inozemstvu.

23 Vi ćete, naravno, primetiti da čovek koji će preći tu udaljenost ima
24
25
26
27
28
29
30

1 nešto više kila i nešto manje kose nego 1995. On je, takođe, stariji, mudriji,
2 oficir koji ima viši čin nego tridesettrogodišnji kapetan koji je preuzeo
3 komandu Zvorničke brigade decembra 1992. godine. Ja ga poznajem tri godine i on
4 je, ako tako mogu da kažem, u pravom smislu general. On radi ono što i priča.

5 Molim vas da ne zaboravite da je on preneo na mene dobar deo svog
6 znanja, iskustva i svoje aure. Kada pogledate čoveka koji deluje prilično
7 nespretno i koji pokušava da se pobuni protiv generala Mladića na ulicama
8 Srebrenice, i koji stalno biva odbačen, teško je zamisliti da je to isti Vinko
9 Pandurević koji će se nama obratiti kroz nekoliko minuta. Molim vas da zapamtite
10 tu sliku, zajedno sa ovim gotovo detinjastim ponašanjem koje je on odavao 16.
11 jula, kada su nadređeni želeli da znaju šta je on to imao na umu, da bi ispravio
12 sliku o sebi, da bi odavao sliku ozbiljnog čoveka /kako je prevedeno/.

13 Aspekti karaktera Vinka Pandurevića su se pojavili u ovom predmetu od
14 samog početka, kada je opisan pohvalno od strane McCloskeya. Od tada, svedoci su
15 se periodično i često gotovo neočekivano rasplinuli hvaleći njegove lične
16 kvalitete ili sposobnosti kao vojnika. Ja neću njega predstaviti vama kao
17 velikog ili odličnog čoveka. To nije zato što ja ne mislim da on to jeste. Ja ne
18 mislim da će vam to pomoći da znate kako stoje stvari /prevod engleskog
19 transkripta: "Ja jednostavno ne mislim da je to od značaja u slučaju kao što je
20 ovaj, na jedan ili drugi način."/ Najteže optužbe za krivična dela koja se mogu
21 zamisliti su u pitanju, i nećete vi zaključiti da je moj klijent kriv za ono za
22 šta se tereti na osnovu toga što je dobar sin, ili na osnovu toga što je loš

23

24

25

26

27

28

29

30

1 muž, vi ga nećete po tom osnovu okriviti.

2 Mi smo prošli kroz dosta unakrsnih ispitivanja, što je opravdano time
3 što se odnosi na verodostojnost svedoka. Ja se moram izviniti što moram da
4 primetim, ali mnogo toga je bilo loše vođeno ili svojevotjno. To se do sada
5 provlačilo, ali mi ćemo od vas tražiti da sada to malo pažljivije propratite.
6 Vidite, da bih dao jedan dosta smešan primer: recimo, ukoliko bi svedok došao u
7 sudnicu i rekao da je general Mladić pio pivo na ulicama Srebrenice, nijedna
8 stvar /?advokat/ ne treba da ubije njegov karakter ukoliko ta činjenica što je
9 on pio pivo nije uopšte relevantna. Ne samo da je to irelevantno unakrsno
10 ispitivanje, već je potpuno neprikladno, u pravom smislu te reči.

11 Mi se ne plašimo. Moj klijent i bilo koji svedok sa kojim ćemo se
12 suočiti, oni će se suočiti sa pravim testom verodostojnosti. Ali mi takođe nismo
13 ni naivni i ne dajem uvek te primedbe suprotnom taboru. Kada čujemo od istrage
14 koja kopa po predmetu klijentove šire porodice i koja kopa po njegovom privatnom
15 životu, nije teško da saznamo šta oni zapravo nameravaju i ko je uopšte tome
16 dorastao. Mi zato moramo da budemo vrlo pažljivi, i takvi napadi, ukoliko se
17 učine, moramo da kažemo da oni moraju biti adekvatno opravdani. Mi ćemo
18 postaviti pitanje šta je relevantno u tome, a ukoliko je opravdanje
19 kredibilitet, mi ćemo reći: "Kredibilitet u vezi sa čim? Šta je vaš izazov?"

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 Šta ćete vi reći o tom čoveku ili ženi, o čemu oni lažu?"

2 Što se tiče generala Pandurevića, glavna korist za nas sve što će on
3 svedočiti jeste da će biti svedočenja u ovom predmetu; neće biti vakuuma koji će
4 biti popunjen dokumentima različitog stepena verodostojnosti. Vi ćete čuti
5 njegove reči i njegova objašnjenja. Mnogo toga što će on reći će prosto
6 potvrditi druge dokaze u ovom predmetu, ali on će izneti i neke koji će biti
7 potpuno novi za sve. Postoje stvari koje samo on može da kaže i stvari koje nisu
8 zabeležene nigde drugde osim u njegovom pamćenju. Nije sve upisano u službenom
9 delovodniku, nisu svi razgovori snimljeni na radiju i niste čuli svedočenja od
10 svih ljudi koje je on susreo i sa kojima je razgovarao u tim kritičnim danima.

11 Gotovo na jedinstveni način u ovom slučaju, on će moći da govori o
12 dokumentima čiji je autor, o snimljenim razgovorima u kojima je učestvovao. Kada
13 bude govorio o dokumentima koje je pisao, on će vam reći šta je mislio.

14 Mi smatramo da je od velikog značaja da imate na umu to gde leži teret
15 dokaza i da on se provlači kroz ceo predmet. On ne mora da ubedi kada je nešto
16 rekao šta je mislio - da li je mislio jedno ili drugo, šta je tačno od toga.
17 Efekat njegovog svedočenja jeste da se predoči tužiocu, dakle, čitava bujica
18 podataka iz koje isplivati da bi se dokazalo da je autor mislio na nešto drugo.
19 A mi smatramo da mišljenja Richarda Butlera, kada je u pitanju značenje
20 prevedenog dokumenta, koje on čak ne može ni da ponovo odštampa /prevod
21 engleskog transkripta: "citira"/ tačno, on nije ni blizu tog značenja.

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 Kada je u pitanju prevođenje dokumenata, kada smo to razmatrali sa
2 generalom Pandurevićem, videli smo da prevod nije uvek adekvatno izvršen. To
3 nije lako, nije lako prevesti direktno neku reč. Često postoje brojne
4 mogućnosti, svaka od tih mogućnosti može donekle ili značajno da izmeni smisao
5 dokumenta. Eskimi, na primer, imaju 23 reči za "sneg". Prevodilac može da
6 prevede te 23 reči u jednu jedinu, može da nađe jednu jedinu na engleskom
7 jeziku. A koju će od te 23 uzeti kada treba da učini obrnuto, znači da prevede,
8 da vrati sa engleskog na eskimski? To je jako teško, jer velike su šanse da se u
9 potpunosti izgubi smisao. I to ćemo videti, to je ono što se dešava sa pojedinim
10 dokumentima u ovom slučaju. Mnogi koncepti imaju različite načine izražavanja, i
11 mi ćemo vas pozvati da obratite pažnju da bi bilo pogrešno da se držimo
12 nesumnjivo tačnog, iako je možda nespretni prevod, ako imamo objašnjenje autora
13 o pravom značenju toga.

14 Moram da kažem nešto o prevođenju, kada govorimo o tome, i to je nešto
15 što je mene uznemirilo, i dalje me uznemiruje kada je u pitanju veliki broj
16 dokumenata u ovom predmetu.

17 Postoji jedan izraz koji se pojavljuje pod navodnicima, u kurzivu, a to
18 je sledeći: pogrđni izraz za bosanske Muslimane. Taj izraz nije uveo jedan
19 jedini prevodilac. S obzirom na to da su brojni ovi dokumenti rađeni tokom dugo
20 vremena, verovatno da je nekoliko generacija prevodilaca uvelo ovaj termin. No

21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 oni nisu ti ljudi koji su odlučili da mi i vi, časni suci, moramo to tako
2 shvatiti. Dolazimo, naime, do neizbježnoga zaključka - da je ovaj izraz umetnut
3 kao stvar poslovne politike. I to mora biti tačno. Zašto biste, kao grupa
4 prevoditelja, morali to činiti tako, to možemo jedino nagađati. Zato što
5 nedostatak izraza... pogrđni izraz za Srbe je zapanjujući, kada se koriste slični
6 rasni ili nacionalni epiteti. Zaista je žalosno. Efekat toga jeste da se doda
7 malo nekog začina u dosijee Tribunala, to nam nije potrebno. Bojim se da, u
8 godinama koje dolaze, to može da bude viđeno kao simbol nečeg što zaista nije
9 lepo. A šta je pogrešno u vezi s tim jeste da, bilo da se neka reč koristi u
10 određenom kontekstu - bilo da ona ponižava, hvali ili nešto između - ta reč je u
11 tom smislu sud; a vi ste sudije, a ne prevodilačka služba, i neko ko sedi tu gde
12 vi sedite trebalo je davno da kaže: "Prekinite s tim."

13 Sada, u čemu je stvar? Mi živimo u politički podobnom svetu. Svi se
14 slažemo s tim da davanje određenih rasnih epiteta nije dobro za društvo u
15 celini. To nam ne pomaže da živimo u slozi. Ali stanovnici Bosne tokom 1990-ih
16 nisu uopšte razmišljali o političkoj podobnosti. Najverovatnije su samo brinuli
17 o preživljavanju.

18 A kad je u pitanju upotreba ovih termina, ukoliko vam je otac ubijen,
19 sestra silovana, a kuća zapaljena, vi o ljudima koji su to učinili nećete
20 govoriti kao o prijateljima, čak ih nećete, najverovatnije, nazvati ni

21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 neprijateljima. I razumem taj deo kritike koju je dala Optužba - kada je u
2 pitanju najviši politički i vojni nivo, vi imate veliki deo odgovornosti, ali
3 čak i u najsavremenijem kontekstu, u vreme rata satanizacija neprijatelja je
4 nešto što predstavlja standardnu vojnu taktiku. Mi to možemo videti danas u
5 savremenoj Americi.

6 Ja vas pozivam da rasne ili verske epitete tokom tog rata jednostavno ne
7 koristite, zato što oni ništa ne govore ni o čemu. I sigurno ne daju osnov da mi
8 njima verujemo ili da utvrdimo njihovu neophodnost za zločine za koje se terete
9 u ovoj optužnici.

10 Čitava knjižara je napisana u vezi sa strukturom i upravljanjem JNA i, u
11 nešto manjem obimu, Vojske Republike Srpske. I što se tiče mog slučaja, ja mogu
12 da vam kažem da ćete ponovo čuti o tome. Ali mi bismo vama preporučili da se
13 držite sopstvenog Statuta, sudske prakse i vašeg sagledavanja dokaza. Znači,
14 trebalo bi pre da pokušate da ustanovite ko je imao učešća u određenim
15 događajima, koja jedinica, i koji su ljudi pripadali kojoj jedinici. /prevod
16 engleskog transkripta: "Pokušajte da zaključite čije su naredbe slijedili."/ To
17 će, zapravo, poslužiti bolje nego dubinski studij knjiga i pravila, zato što to
18 zapravo govori očigledno, a nikakvo pravilo ne može predvidjeti događaje koji su
19 predmetom ove optužnice. A vi možete zaključiti stvarno da su ta pravila bila
20 nevažna.

21 Prilikom oblikovanja ovog govora i prilikom oblikovanja iskaza generala
22 Pandurevića, iznenađenje bi bilo da barem nismo pogledali samu optužnicu.

23
24
25
26
27
28
29
30

1 Drugi su o njoj govorili u prošlosti i nazvali je složenom. U tom smislu koliko
2 ona opisuje ogroman broj formi kaznene odgovornosti koje se međusobno slažu
3 jedna na drugu, ja bih rekao da podržavam ovaj opis koji je za nju dat. Naš
4 pregled optužnice doveo nas je, međutim, do prilično drugačijega zaključka.

5 Mi smatramo da, kada dođete do detalja optužnice i njezinih navoda, da
6 se radi o kukavičkome dokumentu. Kukavički je to dokument zato što on se ne
7 usudi iznijeti one navode i one tvrdnje koje bi trebao. Taj dokument vam ne
8 govori tko je zapravo zapovijedao događajima na terenu. Taj vam dokument ne kaže
9 tko je govorio vojnicima da postreljaju zarobljenike na raznim mjestima
10 pogubljenja. A to je od ključne važnosti za shvaćanje obrane i teza generala
11 Pandurevića, zato što, po našoj tvrdnji, nije on zapovijedao onim ljudima koji
12 su ubijali ljude u Roćeviću ili u Petkovcima. Ti su ljudi bili iz jedinica koje
13 su se nalazile posvuda. Netko je tamo bio, neki viši oficir, no optužnica to ne
14 kaže, zanemaruje tu činjenicu. Dakle, ona se od nje odmiče.

15 Za to mogu postojati taktički ili povijesni razlozi. Možda je svrha da
16 se optužbe u ovome predmetu udobnije smjeste s pozicijama drugih.

17 Ja ne znam zašto je Dragan Obrenović izjavio da je kriv. Ljudi katkada
18 tako postupaju zbog najrazličitijih razloga. Njemu je se to možda činilo
19 ekspeditivnom mjerom. Možda mu se činilo najboljim što je mogao učiniti. Možda
20 je htio određenu sigurnost. Ali to sve ni na koji način ne smije biti zaprekom
21 vašem pravičnom i adekvatnom ocjenjivanju njegova komandanta Vinka Pandurevića.

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 SVJEDOK: Svakako, časni Sude.

2 Svečano izjavljujem da ću govoriti istinu, celu istinu, i ništa osim
3 istine.

4 SVJEDOK: VINKO PANDUREVIĆ

5 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Hvala Vam. Izvolite, sjednite.

6 Pauza će biti u 10 sati i 30 minuta, a onda će biti pauza u trajanju od
7 25 minuta, kao što je i običaj. A onda će sljedeća sjednica trajati sat i 30
8 minuta, a ne sat i 45 minuta. Ustvari, ne - sat i 20, a ne uobičajeno vrijeme.

9 G. HAYNES: [simultani prevod] Hvala Vam, časni Sude.

10 Ispituje g. Haynes:

11 [Branilac ispituje putem prevodioca]

12 P: Kažite nam, molim Vas, svoje puno ime i prezime.

13 O: Moje ime i prezime je Vinko Pandurević.

14 P: Datum rođenja, molim Vas.

15 O: 25.06.1959. godine.

16 P: Gdje ste rođeni?

17 O: Rođen sam u selu Jasik, opština S...Sokolac, Socijalistička Republika
18 Bosna i Hercegovina, danas Republika Srpska, Bosna i Hercegovina.

19 P: Vaš otac je, znamo, umro prije godinu dana. Kako se on zvao?

20 O: On se zvao Jovan.

21 P: A majka?

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 O: Anđa.

2 P: Koliko znam, Vi imate nekoliko braće i sestara. Biste li nam kazali
3 kako se oni zovu i koliko imaju godina, i to od najstarijega prema najmlađem?

4 O: Najstarija sestra Koviljka, rođena 1950. godine, zatim brat Mirko,
5 rođen 1956., zatim sam ja rođen 1959., Nenad 1965. i Petar 1969. godine.

6 P: Jeste li oženjeni?

7 O: Jesam.

8 P: Jednom ili više puta?

9 O: Trenutno jedanput, a ženio sam se dva puta.

10 P: Imate li djece?

11 O: Imam, troje dece.

12 P: Koliko Vam djeca imaju godina?

13 O: Imam kćerku Natašu, koja ima 22 godine, i dvojicu sinova blizanaca,
14 koji imaju 10 godina.

15 P: Gdje je sada Nataša i što radi?

16 O: Nataša živi u Beogradu i studira pravo.

17 P: A ova dva dječaka?

18 O: Takođe žive u Beogradu i idu u osnovnu školu.

19 P: Kažite čime se bavio Vaš otac, odnosno što je on radio. Gdje je bio
20 zaposlen?

21 O: Moj otac je bio seljak. Rođen je i... na selu i ceo svoj životni vek je
22 proveo na selu. Bavio se je poljoprivredom i gajenjem stoke, na vrlo ekstenzivan
23 i primitivan način. I mi smo svi rođeni na selu, tu smo odrasli i zajedno smo sa
24 njim radili od naše desete godine, i to uglavnom teže fizičke poslove.

25
26
27
28
29
30

- 1 P: U koju školu ste išli?
- 2 O: Išao sam u različite područne škole. S obzirom... s obzirom da je moje
3 selo vrlo malo i da nije bilo osnovne škole, nego je bila osnovna škola u
4 susjednom s...selu, gde sam završio prvi razred osnovne škole i putovô sam tri
5 kilometra u jednom pravcu. Zatim, sledeće tri godine osnovne škole završio sam u
6 još udaljenijem s...selu, gde sam išao šest kilometara u jednom pravcu. Zatim,
7 peti, šesti i sedmi razred sam završio u, takođe, novoj školi, gde sam putovô
8 devet kilometara u jednom pravcu. Osmi razred ponovo u novoj područnoj školi,
9 gde sam putovô nekih 10 kilometara u jednom pravcu. I na kraju sam završio
10 gimnaziju, gde sam... u Sokocu, gde sam putovao nekih 13 kilometara u jednom
11 pravcu.
- 12 P: Malo ste brzo govorili.
- 13 Kada ste nam rekli da ste...
- 14 O: Prevodilac nije do kraja preveo, al' sam razumeo pitanje.
- 15 P: ...da je trebalo da pređete određenu razdaljinu da odete do tih škola,
16 kako ste Vi putovali, na koji način?
- 17 O: Putovô sam peške.
- 18 P: Rekli ste nam da je selo bilo malo. I koliko ljudi je živelo u
19 Jasiku? Možete li to da nam kažete?
- 20 O: Pa, bilo je ukupno četiri kuće, kretalo se oko 10-15 stanovnika.
21 Sledeće susedno selo je isto imalo tri-četiri kuće, i još jedan zaseok je bio
22 muslimanski, koji je bio blizu moga sela; bilo je nekih pet-šest kuća.
- 23 P: Kakav je bio etnički sastav u selu u kojem ste živeli?
- 24 O: Sva ova tri sela koja sam nabrojao zvala su se Vjetrenik, ali su bili
25 zaseoci svako za sebe posebno. Dva su bila srpska, a jedno je bilo muslimansko.
26
27
28
29
30

1 P: Kakve ste kontakte imali sa Muslimanima dok ste bili dete?

2 O: Pa, to su bili svakodnevni kontakti, s obzirom da smo mi obrađivali
3 polja, kosili travu, orali njivu, praktično na istom mestu. Znači, graničila se
4 njiva moga oca sa njivom susednog čoveka, Muslimana. Išao sam zajedno u školu sa
5 muslimanskom decom, zajedno smo čuvali stoku, igrali fudbal itd.

6 P: Koje su bile verske proslave?

7 O: Pa, Srbi imaju slavu i oni slave svake godine; svaka porodica ima
8 krsnu slavu i običaj je bio u našem selu da na slavu jednoga čoveka, Srbina,
9 dolaze i ostale komšije, uključujući i Muslimane.

10 P: Da li ste njih smatrali kao prijatelje?

11 O: Normalno, smatrali smo ih prijateljima, jer je po našem verovanju
12 komšija važniji od brata.

13 P: Što se tiče škole, kakav je bio etnički sastav u školi u koju ste
14 išli?

15 O: Prvi razred osnovne škole koji sam završio, m... đaci su većinom bili
16 Srbi. Bilo je dva-tri đaka Muslimana. Međutim, tri naredne školske godine
17 završio sam u muslimanskom selu, gde je bilo svega četiri-pet đaka Srba, ostalo
18 su bili Muslimani. I učitelji su bili Muslimani.

19 P: Kakve ste Vi odnose imali sa drugim etničkim narodima /?manjinama/,
20 kod Vas kod kuće? Kakav ste stav imali prema drugim etničkim manjinama?

21 O: Pa, odnos je bio standardan; to su bili komšijski odnosi. Jedino po
22 čemu smo se razlikovali, to je bila religijska razlika. Mi smo znali, kao deca,
23 od mojih možda šest-sedam godina, da su Srbi nazivali susedne komšije "Turcima",
24
25
26
27
28
29
30

1 a da su oni nas nazivali "Vlasima". Al' to nije bio naziv u etničkom smislu,
2 nego je bio naziv u verskom s...smislu jer smo za islam koji je došao na prostor
3 Bosne znali da je došao preko turske imperije, i zbog toga je to... takav naziv
4 bio u upotrebi.

5 P: Kakav je bio stav koji je preovlađivao u školi?

6 O: Pa, Vi znate da smo mi živeli u k...komunističkom sistemu, koji je na
7 određeni način te religijske osećaje i uopšte verovanja držao pod određenom
8 kontrolom, možda bi se moglo reći i presijom. Bio je posebno razvijen koncent
9 /sic/ bratstva i jedinstva; to je bio osnovni postulat na kome je počivalo
10 jugoslovensko društvo. Nastojalo se je sa nacije, kao etničke kategorije, preći
11 na naciju u smislu državljanstva, tako da se u bivšoj Jugoslaviji, odnosno u
12 SFRJ odvijao svojevrstan proces "*melting pot*" - pretapanja etničkih grupa i
13 nacija u jednu naciju, jugoslovensku.

14 P: I kako se to razlikovalo od one atmosfere, na primer, kada je počeo
15 rat?

16 O: Pa, nažalost, koncept bratstva i jedinstva i socijalističkog
17 samoupravnog sistema nije izdržao istorijske provere i probe, i taj koncept
18 bratstva i jedinstva na kraju je zamenjen oružanim n...nasiljem, koje je nastalo
19 na celom prostoru SFRJ. To bi se možda moglo reći i u tom kontekstu da je ta
20 ista SFRJ nastala nasilnim putem, sticajem istorijskih okolnosti i da se je na
21 sličan način i raspala.

22 P: Da li sada možemo da se posvetimo Vašoj vojnoj karijeri? Kada ste Vi
23 upisali vojnu akademiju?

24 O: Po završetku gimnazije, upisao sam vojnu akademiju. Još dok sam bio
25
26
27
28
29
30

1 treća godina gimnazije, konkurisao sam za vojnu akademiju. Bio sam primljen, i
2 to jedini sa opštine Sokolac, i u to vreme sam dobijao stipendiju. To je za mene
3 bio jedini način i prilika da mogu steći visoko stručno obrazovanje i zbog toga
4 sam se upisao u vojnu akademiju, jer je školovanje bilo besplatno.

5 P: Šta je o tome mislila Vaša majka, koji je bio njen stav?

6 O: Ona nije sa odobravanjem prihvatila takve moje namere. Govorila mi
7 je: "Jednom opasač, uvek opasač," u smislu: "Stalno ćeš biti pod određenom
8 presijom."

9 P: Koliko ste vremena proveli na vojnoj akademiji?

10 O: Ukupno četiri godine; tri godine u Beogradu i jednu godinu u
11 Sarajevu.

12 P: I šta ste posle toga radili?

13 O: Po završetku akademije, proizveden sam u čin potporučnika, od strane
14 predsednika Predsedništva SFRJ, i upućen na službu u Ljubljanu, u Sloveniju.

15 P: Na kom ste mestu bili raspoređeni kada ste došli u Ljubljanu i koje
16 su bile Vaše aktivnosti?

17 O: Bio sam raspoređen na dužnost komandira voda u Školi rezervnih
18 o...oficira. To je bila škola rezervnih oficira u kojoj su se školovali oficiri za
19 Teritorijalnu odbranu Slovenije i rezervne jedinice Jugoslovenske narodne
20 armije.

21 P: Da li ste Vi i studirali u Sloveniji?

22 O: Da. Nakon godinu dana službovanja u Sloveniji, upisao sam se na
23 postdiplomske studije na Fakultetu za sociologiju, političke nauke i
24 novinarstvo. Prethodno sam položio diferencijalne ispite, odnosno razliku
25 predmeta između vojne akademije i toga fakulteta. I završio sam uspešno

26

27

28

29

30

1 poslediplomske studije i magistrirao 1989. godine i stekao zvanje magistra
2 socioloških nauka.

3 P: Hvala. Želeo bih da Vam predstavim dokument koji će se pojaviti na
4 elektronskoj sudnici; reč je o dokumentu P372.

5 Nećemo taj dokument gledati u detalje, generale Pandureviću. Da li
6 prepoznajete dokument koji je na ekranu?

7 O: Da.

8 P: O čemu je reč?

9 O: Ovo su podaci o profesionalnom vojnom licu, odnosno o meni. I ovo je
10 jedan od dokumenata iz mog personalnog dosijea.

11 P: Znači, reč je o dokumentu u kojem su sadržani detalji, između
12 ostalog, o Vašem unapređenju u okviru armije, zar nije tako?

13 O: Ma, svaki profesionalni vojnik ima personalni dosije koji se otvara
14 danom stupanja u profesionalnu vojnu službu i proizvođenjem u odgovarajući čin.
15 I taj njegov dosije kroz njegovu vojnu karijeru se popunjava sa svim dužnostima
16 i završenom stručnom spremom, promocijama, itd. Znači, jednostavno - to je slika
17 njegova i profesionalne karijere.

18 P: Osim ukoliko ne vidite neku smetnju, možda ću Vam postaviti neka
19 pitanja vodilje koja se odnose na činove.

20 Vi ste najpre bili potporučnik, jula 1982. Da li ste Vi kasnije
21 unapređeni, 1983., u čin poručnika?

22 O: Da. I jedno i drugo je tačno.

23

24

25

26

27

28

29

30

- 1 P: I 1987. ste unapređeni u čin kapetana?
- 2 O: Da.
- 3 P: A 1991. godine ste bili kapetan prve klase?
- 4 O: Da.
- 5 P: 7. januara 1993. godine Vi ste postali major?
- 6 O: Jesam.
- 7 P: 23. juna 1994. godine Vi ste dobili čin potpukovnika?
- 8 O: Da.
- 9 P: 31. decembra 1995. godine Vi ste postali pukovnik?
- 10 O: Da.
- 11 P: A 28. juna 1997. godine Vi ste unapređeni u čin general-majora Vojske
12 Republike Srpske?
- 13 O: Da.
- 14 P: Marta 2001. godine Vi ste postali general jugoslovenske armije; da li
15 je to tačno?
- 16 O: Jeste, Vojske Jugoslavije.
- 17 P: Da li možemo da se vratimo u period kada ste bili u Sloveniji? Znači,
18 kada ste Vi živeli u Sloveniji, da li ste imali aktivnu ulogu u politici?
- 19 O: Pa, ja sam relativno rano postao član Saveza komunista Jugoslavije, i
20 to u četvrtoj godini gimnazije. Po dolasku u Ljubljanu, izabran sam za
21 predsednika omladinske organizacije u puku. Takođe sam bio i sekretar partijske
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 organizacije Saveza k...komunista u Jugoslovenskoj narodnoj armiji. To su bili
2 /sic/ volonterske dužnosti. Međutim, bio sam profesionalno predsjednik Saveza
3 socijalističke omladine Jugoslavije u Jugoslovenskoj narodnoj armiji, u
4 Ljubljanskom korpusu, koji je pokrivao najveći deo Slovenije, isključujući
5 Štajersku oblast, i to od decembra 1988. do septembra 1990. godine.

6 P: Da li ste imali političku funkciju u okviru same vojske u Sloveniji?

7 O: Bila je to vojno-politička dužnost. Bio sam pomoćnik komandanta za...
8 bataljona za politički rad, i ujedno njegov zamenik.

9 P: Da li ste Vi, u bilo kom trenutku, bili član partije SDS-a ili neke
10 druge nacionalističke političke stranke?

11 O: Posle... odnosno, na početku procesa raspada Jugoslavije i raspada
12 Saveza komunista, bila je osnovana partija Savez komunista - pokret za
13 Jugoslaviju, kako se je zvala, čini mi se. I uglavnom, najveći deo oficira je
14 bio član te partije, to je bio jedan pokušaj spašavanja i očuvanja Jugoslavije.
15 I bio sam kratko vreme član te organizacije; međutim, kasnije nijedne druge
16 partije nisam bio član.

17 P: Možete li nam reći nekoliko reči u vezi sa životom koji ste vodili u
18 Sloveniji? Koliko ste vremena proveli u Sloveniji?

19 O: U Sloveniji sam proveo devet godina, i mogu reći da su to bile
20 najlepše godine moga života. Bio sam u potpunosti se integrisao u slovenačko
21 društvo, naučio jezik, studirao. Jednom rečju - Sloveniju sam doživljavao u
22 pravom smislu kao svoju zemlju, kao svoj z...zavičaj i svoj dom.

23 P: Da li imate članove porodice u Sloveniji?

24

25

26

27

28

29

30

1 O: U Sloveniji sam oženjen bio, imao sam suprugu i kćerku, a trenutno
2 nemam familije u Sloveniji, ali imam dosta prijatelja i dosta poznanika.
3 Sadašnji predsjednik Vlade Slovenije je bio pitomac Škole rezervnih oficira kada
4 sam ja radio gore, Borut Pahor.

5 P: Da li ste naučili slovenački jezik?

6 O: Jesam.

7 P: Da li nam možete reći nekoliko reči u vezi sa sastavom jedinica čiji
8 ste bili član kada ste živeli u Sloveniji? Odakle su Vaši kolege, Vaši nadređeni
9 ili podređeni, iz kojih mesta?

10 O: Kada sam primio dužnost komandira voda Škole rezervnih oficira, taj
11 vod su sačinjavali 100% S...Slovenci, jer je to bila škola koja je namenjena
12 isključivo bila za to područje. Međutim, ostale jedinice u okviru brigade u
13 čijem sastavu sam bio bile su multietničke, mešovite; takođe, vojnički i
14 oficirski kadar. Bilo je i Muslimana, i Hrvata, i Srba, i Slovenaca. Moj
15 komandant bataljona je bio Musliman, Vahid Karavelić, koji je bio posle
16 komandant Sarajevskog korpusa. Sa mnom je radio i Blaškić Tiholfin /fon./, koji
17 je takođe ovde suđen; ja sam mu bio komandir čete i a... istovremeno mi je bio
18 venčani kum.

19 P: Vi ste napisali nekoliko članaka koje ste objavili u nekim
20 časopisima. Kakvo je Vaše mišljenje bilo kada je Slovenija istupila, odnosno
21 napustila Jugoslaviju?

22 O: Pa, još u vreme dok nije Slovenija napustila J...Jugoslaviju, odvijali
23 su se takozvani procesi dezintegracije jugoslovenskog društva. Ti procesi su
24 posebno bili izraženi u Sloveniji, i predvodnik tih procesa je bila Omladinska
25 organizacija Slovenija. Ja sam bio aktivno uključen u sve njihove aktivnosti,

26

27

28

29

30

1 pisao sam za određene časopise dnevne, periodične, za o... određene pos... priloge,
2 i ja sam sa velikim žaljenjem gledao na te procese i doživljavao sam raspad
3 Jugoslavije sa velikom tugom.

4 P: Koju ste funkciju imali kada je izbio rat u Sloveniji?

5 O: Bio sam pomoćnik za politički rad komandanta bataljona, ujedno
6 zamenik.

7 P: Šta se dogodilo u trenutku kada je počeo rat?

8 O: Pa, rat u Sloveniji je počeo iznenada, spontano. Jedinice
9 Jugoslovenske narodne armije su bile blokirane u kasarnama. Prvo su napadnute
10 karaule i granični prelazi. Takođe, i kasarna "Boris Kidrič" u Ljubljani, u
11 kojoj sam ja bio, bila blokirana jedinicama Teritorijalne odbrane Slovenije.
12 Tako da sam se našao na nišanu onih koje sam školovao, možda mesec dana ili
13 godinu dana pre. Tako da su počela oružana dejstva koja, na veliku sreću, nisu
14 dugo trajala i nisu izazvala velike žrtve.

15 P: Kada ste napustili Sloveniju i šta ste dalje radili?

16 O: Sredinom avgusta, poslednji deo brigade u čijem sam sastavu bio
17 napustala /sic/ je Ljubljanu i došli smo u Zenicu. Nekoliko dana sam se zadržao
18 u Zenici, zatim sam se vratio u Ljubljanu, da uzmem auto i povezem suprugu, i
19 otišao sam za Beograd. Išao sam preko Hrvatske, Bosne i Hercegovine, i onda za
20 Srbiju.

21 P: Samo niste odgovorili jednu malu stvar - kada je, kog datuma je rat
22 izbio u Sloveniji, kog meseca?

23

24

25

26

27

28

29

30

1 O: Po mom najboljem sećanju, 26. juna Skupština Slovenije je proglasila
2 nezavisnost i to je istovremeno bio početak rata 1991. godine.

3 P: Rekli ste nam da ste tada otišli u Beograd. Zašto ste otišli u
4 Beograd?

5 O: Pa, ranije sam bio primljen u Komandno-štabnu akademiju i trebalo je
6 početi školovanje u septembru.

7 P: Da li ste završili tu obuku, taj kurs?

8 O: Ta škola je tada trajala dve godine, i to je bilo komandno-štabno
9 usavršavanje. Nažalost, nisam je završio, prekinuta je nakon mesec dana zbog
10 ratnih dejstava na prostoru Hrvatske.

11 P: Šta se s Vama dogodilo posle?

12 O: Ja sam, nakon 20 dana provedenih u školi, upućen na privremeni rad u
13 19. brdsku brigadu Užičkog korpusa - to je prostor zapadne Srbije - i bio sam
14 postavljen za komandanta bataljona.

15 P: A kakva je situacija bila u toj jedinici?

16 O: Situacija je bila vrlo konfuzna. Mobilizacija, koja je bila proba...
17 proglašena, nije uspela. Vojska se bukvalno raspala. Komandant brigade je
18 smenjen, komandanti bataljona takođe. I mi, koji smo došli novi oficiri, smo
19 pokušali da tu brigadu na neki način podignemo na noge, al' to je išlo vrlo
20 teško.

21 P: A gde ste se nalazili u to vreme?

22 O: Pa, oko mesec dana proveo sam sa bataljonom, izvodeći obuku na širem
23 prostoru Užica - to je jedna planina, Zlatibor - a nakon toga sam upućen na
24 dubrovačko-hercegovačko ratište, na prostor između Trebinja i Dubrovnika.

25 G. HAYNES: [simultani prevod] Da li možemo sad da imamo pauzu?
26
27
28
29
30

1 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] 25 minuta.
2 SUĐSKA SLUŽBENICA: [simultani prevod] Molim vas da ustanete.
3 ... Početak pauze u 10.30h
4 ... Sjednica nastavljena u 11.01h
5 SUĐSKA SLUŽBENICA: [simultani prevod] Molim ustanite.
6 Izvolite sjesti.
7 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Izvolite, gospodine Haynes.
8 G. HAYNES: [simultani prevod] Hvala, gospodine predsjedavajući.
9 P: Prije pauze, generale Pandureviću, razgovarali smo o Trebinju. Kažite
10 nam, molim Vas, u kojem ste razdoblju bili stacionirani u Trebinju.
11 O: Na području Trebinja bio sam od početka oktobra, pa negde do sredine
12 novembra 1991. godine, po mom najboljem sećanju.
13 P: Jeste li Vi tamo sudjelovali u kakvim borbenim aktivnostima?
14 O: Jedinica je bila upućena da bi učestvovala u borbenim dejstvima;
15 međutim, to je bio period određenih primirja, koja su manje-više poštovana, tako
16 da nekih ozbiljnih borbenih dejstava nije bilo.
17 P: I kamo ste pošli poslije Trebinja?
18 O: Jedinica je, po povratku iz Trebinja, bila rasformirana, i ja sam
19 nekih sedam dana bio na slobodnim danima. Potom je došlo do mobilizacije drugih
20 jedinica, i ja sam postavljen za komandanta bataljona, odnosno načelnika štaba
21 jedne lake pešadijske brigade četnog sastava, koja je potpuno nanovo formirana u
22 okviru Užičkog korpusa.
23 P: Koliko ste dugo ste ostali na dužnosti načelnika štaba u toj
24 jedinici?
25 O: Pa, na moju sreću ili nesreću, nekih pet-šest dana.
26 P: A nakon toga?
27 O: Pošto je brigada bila četnog sastava - znači, u toj brigadi je bilo
28 nekih šest četa, pešadijskih - mene su postavili za komandira 1. pešadijske
29
30

1 čete jer je, prema planu upotrebe brigade, ta četa trebala da djeluje na
2 izdvojenom, odnosno posebnom pravcu.

3 P: I kamo ste Vi s tom četom krenuli onda?

4 O: Sredinom decembra 1991. godine upućen sam na prostor zapadne
5 S...Slavonije, severno od Save, na prostor Okučana.

6 P: Kažite koliko ste vremena tamo proveli.

7 O: Tamo sam ostao negde do početka marta 1992. godine.

8 P: Gdje ste bili između marta 1992. i juna te iste godine, i u kojem ste
9 činu, te na kojoj dužnosti bili?

10 O: Po povratku iz zapadne Slavonije, ponovo je mobilisan isti bataljon
11 sa kojim sam bio na hercegovačko-dubrovačkom ratištu i ja sam, kao komandant
12 toga bataljona, početkom aprila upućen na prostor Višegrada. Tada sam bio u činu
13 kapetana prve klase.

14 P: Hvala. Kakva je bila demografska i vojna situacija kojom ste se
15 trebali baviti na prostoru Višegrada u to vrijeme?

16 O: Ja moram priznati da sam političke, demografske i sve druge prilike
17 bolje poznao u Sloveniji i H...Hrvatskoj, nego u Bosni i Hercegovini. Međutim,
18 na osnovu saznanja koja sam tada stekao, situacija na prostoru Bosne i
19 Hercegovine je bila vrlo kritična i već su počeli prvi oružani sukobi. Na
20 području Višegrada je došlo već do oružanih sukoba i najveći deo srpskog
21 stanovništva je bio napustô /sic/ prostor, taj, opštine, a muslimanske snage su

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 bile zauzele hidrocentralu u Višegradu i pretile su da će potopiti i Višegrad i
2 sve gradove nizvodno, niz Drinu.

3 P: Da li je situacija bila takva kada ste Vi tamo stigli sa svojom
4 jedinicom?

5 O: Ja kad sam došao sa pravca Rudog - mesto Rudo, koje je jugoz...
6 jugoistočno od Višegrada - došao sam pravo na hidrocentralu. Još uvek su u
7 hidrocentrali bile muslimanske snage. U neposrednoj blizini hidrocentrale
8 nalazilo se jedno vojno skladište Jugoslovenske narodne armije. U tom
9 s...skladištu je bilo oko 1.000 izbeglih muslimanskih civila, jer su se bojali
10 potapanja grada. Ja sam direktno sa svojim snagama izašao na hidrocentralu i te
11 muslimanske snage su napustale objekat i izvukle se prema Goraždu.

12 P: Kako su se razvijali događaji u Višegradu, dok ste Vi tamo bili?

13 O: Pa, za svega nekoliko dana, došlo je do /?potpune/ uspostave reda i
14 mira na području opštine Višegrad. U grad se vratilo s...stanovništvo, i srpsko i
15 muslimansko, preko 90%. Vlast su zajedno sačinjavali i Muslimani i S...Srbi.
16 Jugoslovenska narodna armija je u tom prostoru delovala u pravom smislu kao
17 snaga koja treba da spreči dalje izbijanje sukoba. I ona je to i uspela da
18 uradi.

19 P: Koliko dugo ste Vi tamo ostali?

20 O: Pa, to je bilo vreme kada su se vodili pregovori da li da
21 Jugoslovenska narodna armija ostane na prostoru Bosne i Hercegovine ili da se
22 povuče u Jugoslaviju. Prvi su nagoveštaji bili da će naredne četiri godine JNA
23 ostati na prostoru Bosne. Međutim, iznenada je d...donesena odluka da se JNA
24 povuče iz Bosne, tako da sam ja 18. maja, zajedno sa ostalim delovima brigade,
25
26
27
28
29
30

1 povukao se u Srbiju.

2 P: Jeste li se Vi vratili u Višegrad?

3 O: Da, ja sam se vratio u Višegrad negde sredinom ili početkom juna,
4 nisam siguran kog datuma. Predao sam dužnost komandanta bataljona i došao sam u
5 Višegrad.

6 P: Da li se do Vašega povratka u mjesecu junu situacija tamo
7 promijenila?

8 O: Pa, još u vreme dok se je naša brigada pripremala da se povuče iz
9 samog grada Višegrada, nastupila je uznemirenost među s...s...stanovništvom, kako
10 Srbima, tako i Muslimanima. I došlo je ponovo do određene p...polarizacije i, na
11 neki način, razdvajanja stanovništva prema naseljima i selima. Tako, kada sam se
12 ja vratio u Višegrad, ponovo sam zatekao ratno stanje i već formirane linije
13 razgraničenja i linije sukoba.

14 P: A koje jedinice su sudjelovale u toj ratnoj situaciji tamo, kada ste
15 se Vi vratili?

16 O: Pa, u suštini, bile su dve višegradske brigade; jedna je bila srpska,
17 a druga je bila muslimanska. I pored njih, bile su određene paravojne formacije
18 koje su došle iz Srbije i koje su delimično formirane od pripadnika sa toga
19 prostora.

20 P: Kažite na koje ste prvo paravojne skupine naišli kada ste se vratili
21 u Višegrad.

22 O: Pa, to su bile različite grupe. Neki su se nazivali Beli orlovi, neki
23 jednostavno "dobrovoljci". Bili su jedni iz Priboja - to je jugozapadni deo
24 Srbije - jedni su bili sa prostora Užica. Neki su se zvali "Dejanovi", neki

25

26

27

28

29

30

1 Beli orlovi, tako da ja konkretno ime za svaku tu grupu ne znam.

2 P: Kada ste po prvi put naišli na takve jedinice?

3 O: Ja sam na takve j...jedinice naišao još dok je jedinica JNA bila na tom
4 prostoru, a posle moga povratka zatekô sam te jedinice u gradu, bile se
5 razmestile po nekim hotelima. Uglavnom, pokušali su da žive luksuzno i da ratuju
6 na njima specifičan način.

7 P: I kako ste rješavali tu situaciju?

8 O: S obzirom da ja u startu nisam imao direktnih kontakata sa njima,
9 meni se rukovodstvo opštine žalilo da ima određenih problema sa takvim
10 jedinicama.

11 I jedno jutro sam ja jednu grupu od tih vojnika zatekao blizu restorana
12 gde se je spremala hrana za... za moje vojnike. I došlo je do sukoba između mene i
13 njih, jer nisam dozvolio da uđu u restoran da bi tu primili hranu. To je bio
14 dosta zategnut sukob, upereno oružje. Međutim, uspeli smo na neki način smiriti
15 situaciju i oni su zahtevali određena prevozna sredstva da im se omogući da
16 napuste Višegrad. I ja sam zamolio predsednika opštine da im takva sredstva dâ i
17 oni su napustali taj prostor.

18 P: Nakon što ste se vratili u šestome mjesecu u Višegrad, biste li nam
19 kazali koliko ste tamo ostali vremena?

20 O: Pa, ja sam na dužnosti komandanta Višegradske brigade ostao sve do
21 27. septembra 1992. godine. Dok sam obavljao tu dužnost komandanta Višegradske
22 brigade, usmenim naređenjem Glavnog štaba naređeno je bilo da se formira

23

24

25

26

27

28

29

30

1 taktička grupa za gornje Podrinje, koju bi sačinjavalo pet brigada, i to brigada
2 iz Rogatica, Višegradska brigada, brigada Rudo, brigada Čajniče i brigada
3 Goražde. I takva grupa je uistinu i formirana.

4 P: Kakva je bila Vaša zapovjedna struktura u to doba, od juna do
5 decembra 1992?

6 O: Znači, od juna do kraja septembra sam bio komadant Višegradske
7 brigade i, ujedno, načelnik štaba taktičke grupe, od njenoga formiranja. A posle
8 ubistva komadanta Ruđanske brigade, koga su ubili srpski vojnici, preuzeo sam
9 dužnost komandanta Taktičke grupe Višegrad. I od tada, od 27. septembra, moje je
10 komandno mesto bilo u gradu Rudo. Negde u novembru je došlo naređenje da se
11 izvrši reorganizacija Goraždanske brigade - koja je takođe bila u sastavu
12 taktičke grupe, ali je bila u raspadu jer je stanovništvo napustalo, odnosno
13 prognano sa prostora Goražda - i ja sam određen bio da tu brigadu formiram i da
14 budem ko...komadant te Goraždanske brigade.

15 P: Jeste li imali komandu korpusa?

16 O: To je bila specifična situacija. Područje Višegrada je bilo vrlo
17 izolovano, i u geografskom i u komandnom smislu. Imali smo samo telefonsku vezu
18 sa Glavnim štabom i između brigada. Sve do novembra, dok nije formiran Drinski
19 korpus, to područje nije u vojnom smislu bilo organizovano na najbolji mogući
20 način. Tek od novembra meseca, kada je formiran Drinski korpus, sve ove
21 j...jedinice su ušle u njegov sastav.

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 P: A kako je u Rudome fizički izgledala ta Vaša komanda?

2 O: Komanda je bila smeštena u domu kulture, ili Domu 1. proleterske
3 brigade, koja je formirana 1941. godine, 22. decembra; i to je, ujedno, Dan
4 J...Jugoslovenske narodne armije. Pored mene, u komandi brigade je bio jedan m...
5 rezervni major - operativac, jedan rezervni poručnik - referent, jedan rezervni
6 kapetan - koji je bio vezista, i jedna žena koja je bila daktilograf. I niko
7 više.

8 P: A na koji ste način bili u kontaktu s brigadom ili s brigadama?

9 O: Ja sam sa brigadama ostvarivao telefonsku vezu, preko redovnih PTT
10 uređaja, običnih telefona. Nisam imao šifrovanu, odnosno zaštićenu
11 teleprintersku vezu, tako da sam tu vezu jedino mogô ostvariti preko Drinskog
12 korpusa, kada je formiran. A pre toga ne.

13 P: Ja bih htio da Vi analizirate jedan dokument.

14 G. HAYNES: [simultani prevod] Molim Vas da se u elektroničku sudnicu
15 učita dokument 7D728.

16 P: U ovome dokumentu na engleskom imamo naslov "*Combat Order*", odnosno
17 "Borbena naređenje". Izgleda da je to dokument kojega ste Vi potpisali. Datum je
18 10.11.1992. Recite nam je li to datum prije ili poslije formiranja Drinskoga
19 korpusa.

20 O: Ovo je datum posle formiranja Drinskog korpusa.

21 P: Možete li nam kazati na što se odnosi ovo naređenje, u smislu
22 događanja u Višegradu?

23 O: Ovo naređenje se odnosi na... više bi se moglo reći, upozorenje i
24 obaveštenje jedinicama taktičke grupe o mogućim eventualnim dejstvima

25

26

27

28

29

30

1 neprijatelja u vreme planirane razmene poginulih boraca, između Višegradske
2 brigade i muslimanske Višegradske brigade.

3 P: Hvala.

4 G. HAYNES: [simultani prevod] Možemo li nakratko pogledati dokument
5 7D724?

6 PREVODILAC: 742, ispravak prevoditelja.

7 G. HAYNES: [simultani prevod] Kažu mi da, zapravo, treba u elektroničku
8 sudnicu učitati dokument u cijelosti; dakle, njegovu kompletnu verziju.

9 P: To je, gospodine generale, dokument koji je na dvije stranice. Kažite
10 nam, molim Vas, želite li pregledati pažljivo obje stranice prije nego što
11 postavim pitanja.

12 O: Ja bih molio da se u *e-court*u prikaže i druga stranica.

13 P: Da. Mi smo se, zapravo, tek počeli baviti dokumentima, generale, i
14 tijekom sljedećih nekoliko dana ćemo imati puno tih dokumenata. Imamo mi njih
15 sve tu u štampanim kopijama, na papiru. Ako hoćete, mi Vam možemo dati i
16 dokument na papiru, tako da ga pogledate.

17 O: Dobro, hvala.

18 P: Dakle, ovo je dokument od 21.11.1992. Kažite nam na koji se događaj
19 ili događaje iz toga vremena u Višegradu ovaj dokument odnosi.

20 O: Ovaj dokumenat nije vezan za Višegrad, on je vezan za Goraždansku
21 brigadu. Pošto sam ja, kao komandant...

22 P: Oprostite.

23 O: ...taktičke grupe u to vreme težišno bio angažovan na oformljenju,
24 odnosno reorganizaciji Goraždanske brigade, ja sam bio prešao bliže Višegradu,
25 odnosno jedno mesto Vardište, gde je bilo planirano komandno mesto ove brigade,
26 jer je ona u potpunosti bila razbijena i svo stanovništvo se je povuklo i
27 prognano sa područja Goražda, i veliki deo njih je bio prešao u Srbiju, i sada
28 je bilo potrebno te ljude vratiti i organizovati brigadu ponovo i uputiti je u

29

30

1 borbena dejstva. I iz ovoga naređenja se vidi da je komadant korpusa odlučio bio
2 da mene postavi da ja budem komandant ove brigade.

3 P: Koliko dugo ste se Vi bavili tim zadatkom?

4 O: Pa, ja sam vrlo ozbiljno shvatio ovaj zadatak i bio počeo formirati
5 brigadu. Izvideo sam objekte za njihov smještaj, za smještaj ljudi, za smještaj
6 tehnike. I nakon mesec dana, nepun mesec dana, stiglo je naređenje da ja sa ove
7 dužnosti - koju, faktički, nisam bio ni primio - da se javim u Zvornik.

8 P: Kažite nam kako ste Vi po prvi put saznali za zahtjev da morate poći
9 u Zvornik.

10 O: Pa, jedan dan je na ovo komandno mesto brigade Goražde, u Vardište,
11 došao potpukovnik Kuljanin, koji je bio načelnik bezbednosti u Drinskom korpusu,
12 i prenio mi naređenje komandanta korpusa - čini mi se, tada pukovnika Živanovića
13 - da treba da se javim u Zvornik i da budem komandant brigade u Zvorniku. To je
14 mene iznenadilo u potpunosti, kao i ostale ljude iz komande Goraždanske brigade,
15 koji su sa mnom bili razvili izuzetno dobre odnose i očekivali da ja ostanem tu.

16 P: Jeste li ikada ranije bili u Zvorniku?

17 O: Ja sam kroz Zvornik ranije prolazio, putujući od Sokoca prema
18 Beogradu; međutim, u Zvorniku se nikad nisam zadržavao, i situaciju na
19 području Zvornika sam vrlo slabo ili nikako poznavao.

20 P: Dakle, jeste li otišli u Zvornik onda?

21 O: Da, otišao sam u Zvornik, odvezao me je vozač i pratilac. I došao sam
22 na komandno mesto Zvorničke brigade, koje je tada, u decembru 1992. godine, bilo

23

24

25

26

27

28

29

30

1 u Orahovcu.

2 P: Jeste li Vi formalno predali dužnost u Višegradu, odnosno jeste li
3 formalno dali ostavku na tu dužnost?

4 O: Nažalost, to je bilo suprotno svim vojnim pravilima i propisima, i ja
5 sam se jednostavno pozdravio sa tim ljudima, iz te brigade, i otišao, na osnovu
6 usmenog naređenja komandanta Drinskog korpusa. Nikom nisam predao dužnost.

7 P: Kažite nam koga ste prvoga sreli kada ste došli u komandu Zvorničke
8 brigade u Orahovcu.

9 O: Pa, ja sam, zajedno sa potpukovnikom Kuljaninom, ušao u tu zgradu gde
10 je bila smeštena komanda. Tada sam sreo kapetana prve klase Miju Dragutinovića,
11 tako mi se predstavio; inače, nisam ga ranije nikada video. Potpukovnik Kuljanin
12 je rekao: "Ovo je vaš novi komandant brigade," okrenuo se i otišao.

13 G. HAYNES: [simultani prevod] Pogledajmo, molim Vas, na brzinu, dokument
14 P417. Konkretno, točku 60. To je 18. stranica na engleskom, a 21. na B/H/S-u.

15 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Biste li ponovili, za zapisnik, broj
16 dokaznog predmeta, molim Vas?

17 G. HAYNES: [simultani prevod] Oprostite. P417.

18 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Hvala.

19 G. HAYNES: [simultani prevod]

20 P: Dakle, ovo su privremena pravila službe Vojske Republike Srpske iz
21 osmoga mjeseca 1992. Točka 60 govori o primopredaji dužnosti komandira ili
22 komandanata. Vi ste nam već kazali što se dogodilo kada ste otišli sa svoje
23 ranije dužnosti. Da li se dogodilo išta što je opisano ovdje, u ovoj točki 60,
24 kada ste došli u Zvornik?

25

26

27

28

29

30

1 O: Tačno, ova tačka 60 privremenih propisa u Vojsci Republike Srpske
2 govori o procesu primopredaje dužnosti od nivoa komandira odelenja, pa do
3 jedinice ranga brigade. Ništa od ovoga što stoji u ovoj tački 60 nije
4 ispoštovano kada je u pitanju moj dolazak u Zvornik. Istini za volju, radilo se
5 o ratnim uslovima, i nije se ni moglo očekivati da sve od ovoga što stoji u ovoj
6 tački bude ispoštovano. Ali u svakom slučaju, moralo je da bude urađeno sledeće:
7 da komanda brigade bude sva na jednom mestu, da bude komadant korpusa prisutan
8 tu i da bude obavezno onaj ko je zastupô za to vreme dužnost komandanta brigade.
9 I da se održi zajednički sastanak, referisanje i da ja budem upoznat sa ukupnim
10 stanjem u Zvorničkoj brigadi. Međutim, to se nije desilo.

11 P: Vjerovatno se radi o mojoj grešci, generale Pandureviću, ali mislim
12 da nam još niste kazali kojega ste tačno datuma došli u Zvornik.

13 O: Ja sam došao u Zvornik 18. decembra 1992. godine. Sećam se to jer je
14 sledeći datum slava Sveti N...Nikola, i to mi je dobro ostalo u sećanju. A sećam
15 se iz još jednog razloga - kada sam čuo prve informacije o stanju u Zvorničkoj
16 brigadi, rekao sam vozaču koji me je dovezao iz Višegrada da još malo sačeka,
17 možda se i ja vratim zajedno sa njim.

18 P: Tko je bio vršitelj dužnosti komandanta Zvorničke brigade 18.12.1992?

19 O: Iskreno da Vam kažem, meni toga momenta nije bilo jasno. Formalni
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 komandant brigade, koji je imao naredbu za tu dužnost, bio je major Petković
2 Dragan, koji je u oktobru teško ranjen i koji se nalazio na lečenju na Vojno-
3 medicinskoj akademiji u Beogradu. Ja sam imao utisak da dužnost komandanta
4 brigade obavlja Dragan Obrenović. Međutim, tu je bio jedan potpukovnik Bosančić,
5 koji je - po informaciji nekih oficira iz komande - obavljô dužnost zastupnika
6 komadanta, pa je jednostavno svojevolumno rekao: "Ajde ti, Obrenoviću, preuzmi
7 sad dužnost." Tako da nije papira nikakvog bilo i nije se moglo jasno znati ko
8 je taj koji neposredno komanduje Zvorničkom brigadom.

9 P: Da li ste se sreli sa Draganom Obrenovićem na dan kada ste stigli?

10 O: Da. Negde predveče, pa do mraka, Dragan Obrenović je sa terena došao
11 u komandu brigade. Ja sam mu se predstavio, upoznali smo se, nikada se ranije
12 nismo videli, nisam uopšte znao toga čoveka ni da postoji. On me je, u najkraćim
13 elementima, upoznao... pardon... sa stanjem u brigadi i ja sam od toga momenta,
14 na osnovu usmene naredbe komandanta korpusa, preuzeo i faktičko komandovanje
15 Zvorničkom brigadom.

16 G. HAYNES: [simultani prevod] A sada bih hteo ukratko da pogledam neke
17 izveštaje iz borbi, iz tog posebnog perioda vremena. Ako možemo da počnemo,
18 molim Vas, prikažite na elektronskoj sudnici dokument 7D731. Ovo je redovan
19 izveštaj od 18. decembra 1992. godine. Čini mi se da ga je potpisao Dragan
20 Obrenović.

21 P: Da li se sećate da li su Vam pokazali izveštaj o tom danu ili da li
22 ste imali mogućnost da potpišete borbeni izveštaj dan kada ste došli na lice
23 mesta?

24 O: Koliko ja razumem ovaj dokumenat, radi se o jednom izveštaju koji je
25 na osnovu naređenja komande Drinskog korpusa upućen i komandi Drinskog korpusa,
26
27
28
29
30

1 i u njemu se govori o trenutnom rasporedu jedinica Zvorničke brigade. Ja ovaj
2 dokumenat tada nisam video i nisam ga potpisao, i nisam ni znao za njega.

3 G. HAYNES: [simultani prevod] Dokument 7D740.

4 P: Ovo je redovan borbeni izveštaj, od dana posle dana kada ste stigli u
5 Zvornik, 19. decembra.

6 O: Da, ovo je redovni borbeni izveštaj od 19.12. i ja sam, faktički, bio
7 tu, u komandi, i to je bio prvi dan ili, ako uzmemo 18. takođe, da sam bio
8 popodne tu, drugi dan moga komandovanja Zvorničkom brigadom. Vidim da je u
9 potpisu načelnik štaba. Može biti da je onaj ko je pisô izveštaj, operativni
10 dežurni, nije ni znao da sam ja tu, ili je po inerciji, pišući ranije načelnika
11 štaba, stavio ga i ovaj put u potpis.

12 P: Hvala.

13 G. HAYNES: [simultani prevod] Sada bih hteo da pokažemo dokument 7D741,
14 hvala. Mislim da dokument na srpskom jeziku treba malo podignuti nagore, kako
15 bismo mogli dobro da ga pročitamo, kako bi bio vidljiv.

16 P: Reč je o redovnom borbenom izveštaju od 20. decembra 1992. godine. Da
17 li je to prvi izveštaj koji ste potpisali kao komandant Zvorničke brigade?

18 O: S obzirom da je u tome periodu su pisana dva borbena izveštaja u toku
19 dana - jedan je išao negde u vremenu oko 12 časova, i drugi je išao popodne, da
20 li 17.00h ili 18.00h, nisam siguran - i jedan od tih sam potpisao ja; to je ovaj
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 izveštaj. Da l' sam potpisao i taj koji je prvi otišao, ne znam. Moguće da
2 jesam, moguće da nisam. Uglavnom, 20. je datum kada sam ja počeo potpisivati
3 redovne borbene izveštaje.

4 P: Hvala. Da li bismo sada mogli za trenutak da posvetimo nešto vremena
5 da vidimo šta se sve vidjelo? 18. decembra 1992. godine, koliko ste godina
6 imali?

7 O: Pa, u junu 1992. godine napunio sam 33 godine. Znači, u decembru sam
8 imô 33 i po.

9 P: Koji ste čin imali u okviru armije?

10 O: Kapetan prve klase.

11 P: Rekli ste nam da ste pre toga komandovali brigadom. Koliko dugo ste
12 bili na tom položaju?

13 O: Oko šest meseci.

14 P: Pored onih pet ili šest dana koliko ste nam rekli, da li ste ikada
15 bili načelnik štaba?

16 O: Ne, nisam.

17 P: Da li ste ikad išli u školu za načelnike štaba?

18 O: Komandno-štabnu školu sam bio počeo, bio sam mes... 20 dana sam bio u
19 školi, nisam je završio. A to je škola bez koje se ne bi /?mogao/ dobit' čin
20 pukovnika i ne bi se moglo biti komandant brigade. Međutim, ja sam... po osnovu
21 magisterija mi je promjenjen VES, odnosno vojno-evidenciona specijalnost, tako da
22 mi ta škola kasnije nije bila potrebna. Mada sam bio ponovo upućen - čini mi se,
23 u septembru 1993. godine - ali nisam dobio odobrenje od strane Komande Drinskog
24 korpusa, zbog ratnih operacija, i nisam otišao u tu školu, dok je moja
25 generacija, koja je zajedno sa mnom prekinula školovanje 1992. godine,

26

27

28

29

30

1 oni su nastavili školovanje.

2 P: Da bismo dobili potpunu sliku, da rezimiramo kakvo je Vaše iskustvo
3 bilo tada, kao komandanta bataljona, što će nam omogućiti da imamo jednu
4 celokupnu sliku situacije.

5 O: Moje je iskustvo bilo vrlo skromno, kako iskustvo komandanta
6 bataljona u mirnodopsko vreme - u suštini, nisam ga ni imao, jer sva moja
7 dužnost komandanta bataljona bila je vreme provedeno u ratu. Znači, imao sam
8 određeno ratno iskustvo na toj dužnosti, ali svega šest meseci i to nije bilo
9 dovoljno da bih ja mogao, kao iskusan starešina, prihvatit' dužnost komandanta
10 brigade.

11 P: Prema pravilima JNA, koji čin i iskustvo je trebalo da imate da biste
12 mogli da komandujete brigadom?

13 O: Pa, ono što je bilo poznato kao procedura u Jugoslovenskoj narodnoj
14 armiji, da bi neko postao komandant brigade, prethodno je obavezno morao biti
15 komandant b..bataljona najmanje dve-tri godine, zatim operativac u komandi
16 brigade, ali ne nužno, ali načelnik štaba brigade svakako, i trebao bi imati
17 najmanje čin potpukovnika, odnosno pukovnika, i starosti negde oko 40 do 45
18 godina.

19 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Gospodine Haynes, sećam se da smo
20 videli dokument pre oko pet minuta u kojem je bio jedan opis načina na koji su
21 date preporuke za imenovanje Vašeg klijenta kao komandanta brigade. To je nešto
22 što nije u pravom smislu odobreno. Dakle, čekali smo to odobrenje. Ono što bih
23 želeo da znam je: kako smo stigli /prevod engleskog transkripta: "...kako je
24 došlo"/ do te preporuke ako su, koliko nam je Vaš klijent objasnio, kriterijumi
25 koji su bili neophodni bili nešto različiti, a voleo bih da znam da li on zna da
26 odluka o odobrenju njegovog imenovanja kao komandanta brigade je bila

27

28

29

30

1 suspendovana tada? Znači, trebalo je ispuniti nekoliko kriterijuma, ne znam da
2 li je to sasvim jasno.

3 G. HAYNES: [simultani prevod] Ja poznajem taj dokument i znam na šta
4 mislite. I uveren sam da će general Pandurević moći da vam dâ neophodna
5 objašnjenja.

6 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] U redu. Nisam bio sasvim jasan, možemo
7 možda -

8 G. HAYNES: [simultani prevod] Siguran sam da jeste.

9 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Ok, hvala.

10 G. HAYNES: [simultani prevod]

11 P: Generale Pandurević, Vi ste čuli predsednika. Da li možete da nam
12 objasnite to, molim Vas?

13 O: Časni Sude, postoji jedan dokumenat - ja ne znam da li je ovde na
14 spisku - gde potpukovnik Cerović, koji je tada bio član komande Drinskog
15 korpusa, šalje jedan predlog komadantu Drinskog korpusa da ja budem komadant
16 Goraždanske brigade. I neposredno nakon toga, sledi naredba generala Mladića o
17 mome imenovanju. Takođe taj dokumenat postoji, ja ne znam da li je ovde u e-
18 courtu, da li se može videti sada, ali to je bila procedura i tok stvari.

19 P: Što se tiče ovog dokumenta, izgleda da su u nekom periodu stvari bile
20 u nekakvom prekidu. Da li je taj period prekida trajao dugo ili ne?

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 O: Ne znam tačno na koji vremenski period prekida mislite. Ali u to
2 vreme, postavljenja i kretanja u službi nije... nisu pratili adekvatni dokumenti
3 naređenja, nego su ljudi prvo upućivani, obavljali određenu dužnost, pa je tek
4 nakon toga stizalo pisano naređenje. Za... da bi neko bio postavljen na dužnost
5 komandanta brigade, nadležan za njegovu postavljenje je ministar odbrane, a niko
6 drugi. A samo može komandant korpusa ili komandant Glavnog štaba dati predlog,
7 odnosno postaviti ga na određeno vreme. Tako da je bilo tih prekida u formalnom
8 pisanju dokumenata.

9 P: Ako treba da se vratimo na tu tačku, to je moguće, ali nadam se da
10 je, gospodine predsedavajući, to omogućilo Vama da razumete malo bolje stvari.

11 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Da, hajmo dalje. Moje pitanje se više
12 odnosilo na: uprkos zahtevima i pravilima, na koji način su imenovanja
13 komandanta brigade vršena, zato što smo sa punim pravom mogli misliti da
14 kriterijumi nisu bili u potpunosti uvek ispunjavani.

15 GĐA FAUVEAU: [simultani prevod] Možda ovo nije mnogo značajno za
16 zapisnik, ali mislim da na strani 45, red 18, 19 i 20, možemo da vidimo:
17 "...potpukovnik Cerović, koji je tada bio komandant Drinskog korpusa..."

18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 Ako svedok može da precizira koji je bio položaj komandanta Cerovića?
2 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Hvala, gospođo Fauveau.
3 SVJEDOK: Verovatno je greška u transkriptu.
4 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Šta ste Vi zapravo rekli? Vi razumete
5 engleski, na osnovu onoga što smo mogli da vidimo. Stranica 45, redovi 18, 19 i
6 20, koju biste ispravku uneli u zapisniku?
7 G. HAYNES: [simultani prevod]
8 P: Da li je potpukovnik Cerović bio komandant Drinskog korpusa?
9 O: Ne. Potpukovnik Cerović je bio, po mom saznanju, pomoćnik za moral u
10 Drinskom korpusu, a komandant korpusa je bio tada pukovnik Živanović.
11 G. HAYNES: [simultani prevod] Mislím da je dobro.
12 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Da pogledamo red 23 - da li je reč o
13 generalu Paniću ili generalu Mladiću.
14 SVJEDOK: O generalu Mladiću, časni Sude.
15 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Da, ja sam čuo "general Mladić", ali
16 ustvari reč je o "Paniću" ovde.
17 G. HAYNES: [simultani prevod]
18 P: Da li biste mogli da pogledate priručnik za rad načelnika štaba,
19 tačka 27? Reč je o stranici 6D99 /u engleskom transkriptu: P699/ u elektronskoj
20 sudnici; stranica 20 na engleskom jeziku i stranica 21 i 22 na B/H/S-u.
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 Posebno, dakle, aspekt te tačke, koja kaže:

2 "Ako je neophodno da oficiri u komandovanju štaba imaju prethodno
3 iskustvo u vršenju kontrole u tim aktivnostima i jedinicama koje oni
4 predstavljaju u obavljanju njihovih posebnih dužnosti u komandi."

5 Doći ćemo do broja profesionalnih oficira u Zvorničkoj brigadi, ali Vi
6 ste mogli da procenite iskustvo oficira zaduženih za komandu i štab. Kakvo su
7 oni prethodno iskustvo imali?

8 O: U svakom slučaju, nisu imali iskustvo koje je predviđeno u ovoj tački
9 27 ovoga uputstva za rad komandi i štabova. Posebno u borbenim dejstvima je
10 neophodno veliko iskustvo i znanje. Oficiri koji su bili u Komandi Zvorničke
11 brigade su bili uglavnom rezervni oficiri, koji su ranije bili u... u štabovima
12 Teritorijalne odbrane, na daleko nižim funkcijama nego na kojima su se našli u
13 komandi Zvorničke brigade, uključujući tu i Dragana Obrenovića, kao načelnika
14 štaba, i mene, kao komadanta brigade.

15 Osećam potrebu da časnom Sudu, posebno gospodinu predsedavajućem, možda
16 dam dopunsko objašnjenje u odnosu na ono prethodno pitanje. Tačno je da su
17 postojali kriteriji koje je trebao neko da ispuni da bi bio postavljen na
18 odgovarajuću dužnost. U ratu se je desilo to da je jedan komadant Zvorničke
19 brigade bio potpukovnik, drugi takođe potpukovnik, i treći potpukovnik. Nudili
20 su nekoliko pukovnika da prime tu dužnost. Međutim, oni, kao iskusni, su znali

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 šta to znači, i na kraju sam došao ja u tu poziciju, ne znajući kakve muke sve
2 mogu da me zadese. I ja sam primio tu dužnost, a da nisam ispunjavô uslove.

3 P: Da se udaljimo malo; dakle, rekli ste da je prethodni komandant
4 Zvorničke brigade bio Dragan Petković. Da li je to tačno?

5 O: Da.

6 P: A kada ste stigli u Zvornik, znali ste da je on bio ranjen 1992.
7 godine, zapravo oktobra 1992. godine?

8 O: Da.

9 P: Na osnovu ovoga što ste rekli, da li ste Vi znali koji je čin on
10 imao?

11 O: Znao sam da je bio major.

12 G. HAYNES: [simultani prevod] Sada bih voleo da pogledamo dokument koji
13 smo na početku stavili u elektronsku sudnicu. Reč je o dokumentu P372, i hteo
14 bih da se osvrnemo na stranicu 4 na engleskom jeziku i stranicu 8 na B/H/S-u.

15 P: Ukratko, generale Pandureviću, šta je to? Šta je na toj stranici gde
16 stoji Vaše kretanje u službi?

17 O: Ovo što ja vidim na ekranu ispred mene jeste naredba Ministra odbrane
18 Republike Srpske o postavljenju po mirnodopskoj i ratnoj formaciji Pandurević
19 Vinka na dužnost komadanta 1. zvorničke lake pešadijske brigade, od 08.10.1993.

20 P: Hvala.

21 G. HAYNES: [simultani prevod] Da pogledamo sada još jednu stranicu istog
22 dokumenta. To je 8. stranica na engleskom, a 16 na B/H/S-u.

23

24

25

26

27

28

29

30

1 P: Šta vidimo na ovoj stranici iz Vaše vojne karijere?

2 O: Ovo je dokumenat koji a... proističe iz prethodnog dokumenta, i on
3 predstavlja izveštaj o prijemu dužnosti. Znači, na osnovu naredbe ministra
4 odbrane ja sam postavljen na dužnost komadanta Zvorničke brigade, i ja sam ovu
5 dužnost primio zvanično 26. oktobra 1993. godine. Formalno su, znači, urađene
6 sve stvari, iako dole piše da sam se u jedinicu javio 13.12. Podatak nije tačan,
7 ja sam se javio 18.12.1992. godine.

8 P: Generale Pandurević, između 18. septembra /u engleskom transkriptu:
9 "decembra"/ 1992. godine, pa do 26. oktobra 1993. godine, da li ste Vi za sebe
10 smatrali da ste komandovali Zvorničkom brigadom?

11 O: Da, jesam. Ja sam komandovô Zvorničkom brigadom.

12 P: Kakav je onda bio efekat ovog naređenja kojim se Vi zvanično
13 postavljate za komandanta?

14 O: Ovo naređenje je definitivno regulisalo moj status u s...službi. Ja sam
15 od ovoga naređenja počeo da primam određenu položajnu grupu i platu, i da se
16 vodi moj personalni dosije na osnovu ovih dokumenata.

17 P: Hvala. A u kakvom se stanju nalazila brigada kada ste Vi tamo stigli
18 u decembru 1992. godine?

19 O: Ja ću pokušati u najkraćem da opišem situaciju kakva je bila, na
20 osnovu izveštaja koje sam primio 18-og, kada sam došao u Zvornik. Ovde je ranije
21 rečeno, u ovome Sudu, da je 6. ili 7. novembra došlo do velike pogibije i
22 vojnika i civila na području Glođanskog brda i da je došlo do potpunog rasula
23 jednog bataljona iz Zvorničke brigade. I taj bataljon se je povukao na same
24
25
26
27
28
29
30

1 ivice grada Zvornika. Jedan drugi bataljon je bio na području Drinjače, južno od
2 grada Zvornika 12 kilometara, u potpunom okruženju. Prostor između Crnoga vrha i
3 Memića - to je severozapadno od grada Zvornika - je bio nepokriven srpskim
4 snagama, znači bio je prazan prostor. Ostali bataljoni su bili u vrlo teškom
5 stanju. Komandovanje sa tim bataljonima je bilo skoro nemoguće. Ja kad sam sve
6 te informacije primio, hteo sam se vratiti u Višegrad i da ne primim dužnost
7 komandanta Zvorničke brigade. Ali kao čovek koji iskreno i vojnički razume
8 naređenja, prihvatio sam se posla i upustao /sic/ sam se u vrlo tešku misiju.

9 P: Da li znate /?ste znali/ koliko je bilo vojnika u brigadi?

10 O: Pa, ja sam prvo... prvo pitô za brojno stanje. Niko mi nije mogao reći
11 tačno brojno stanje. Govorilo se od 5.600 do 6.000 i nekoliko stotina. Toliko je
12 bilo ljudi. A vrlo mali broj je bilo vojnika. Treba praviti razliku između broja
13 ljudi u brigadi i broja vojnika. Kada to kažem, mislim na to koliko je od tih
14 ljudi spremno da, kao vojnici, izvršavaju borbene zadatke.

15 Brigada je bila organizovana, po mom sećanju, u nekih 11 pešadijskih
16 bataljona. Njihovi brojevi su bili drugojačiji u odnosu na brojeve bataljona iz
17 jula 1995. godine, pa ne bi' želeo pominjati te brojeve, da ne bi' uneo zabunu.

18 P: Rekli ste nam da, u vreme kada ste došli, da je komanda brigade bila
19 u...

20 PREVODITELJICA: Prevodilac nije čuo ime, Orahovac možda.

21 G. HAYNES: [simultani prevod]

22 P: U strateškom smislu, gde je to bilo, gde se to nalazilo u odnosu na
23
24
25
26
27
28
29
30

1 borbena dejstva?

2 O: Pa, t... komanda brigade je bila izmeštena praktično na prvu liniju
3 fronta, vrlo blizu prve linije fronta, što je suprotno taktičkim pravilima.
4 Međutim, komanda korpusa je odlučila tako jer je znala da je taj prostor
5 nepopunjen i ugrožen i, ako izmesti komandu brigade na taj prostor, onda će i
6 deo nekih jedinica koje obezbeđuju komandu brigade biti na tom prostoru i na taj
7 način minimalno zaštititi taj prostor.

8 P: Hvala.

9 G. HAYNES: [simultani prevod] Hteo bih sada samo da pogledamo nekoliko
10 izveštaja iz tog vremena, kako bismo stekli utisak o tome kakva je bila
11 situacija. Da pogledamo najpre 7D946; to je redovni borbeni izveštaj za 9.
12 decembar.

13 PREVODITELJICA: Ispravka prevodioca, 19. decembar.

14 G. HAYNES: [simultani prevod] Da pogledamo 6. stranicu na B/H/S-u.

15 P: Kada se podsetite gledajući ovaj dokument, molim Vas da nam kažete
16 kakva je to bila situacija koja se ovde opisuje.

17 O: Ovde se delimično opisuje ukupna situacija u... na prostoru Zvorničke
18 brigade u to vreme, u decembru 1992. godine. Vidi se da sva srpska sela nisu
19 bila zaštićena, ili su bila zaštićena vrlo malim, skromnim snagama, i da su
20 neprijateljske snage uspele upasti u selo Grujiće, opljačkati, ubiti neke
21 starice, a da srpske snage malobrojne nisu pružile skoro nikakav otpor.

22 P: Hvala.

23 G. HAYNES: [simultani prevod] Molim da sada pogledamo P280.

24 P: Ovo je naređenje iz perioda otprilike mesec dana nakon Vašeg dolaska,
25 iz januara 1993. godine. Da li ovo odražava situaciju u brigadi i borbena
26 dejstva?

27

28

29

30

1 O: Ja bih molio da se malo podigne dokumenat.

2 P: Svakako.

3 O: Ovaj dokumenat je nastao na osnovu razvoja događaja u to vreme na tom
4 prostoru i na osnovu obaveštajnih informacija i podataka koje smo mi imali, a
5 koje se odnose na namere i planove neprijateljske strane. U tom smislu, ja
6 izdajem naređenje je...jedinicama Zvorničke brigade da se po svaku cenu brane
7 naseljena mesta i sam grad Zvornik.

8 P: Trebalo bi možda da pogledate drugu stranicu, naročito paragraf 2, pa
9 da nam onda kažete nešto o tome kako to odražava kakva je bila situacija, kakvo
10 je bilo stanje među Vašom vojskom, odnosno kojim ste raspolagali kapacitetima i
11 koji je bio nivo njihove borbene spremnosti.

12 O: U ovoj tački 2 se govori o načinu delovanja, ili postupanja, jedinica
13 Zvorničke brigade u dosadašnjim dejstvima, i ističe se da su ona bila
14 neadekvatna i neefikasna.

15 P: Hvala.

16 G. HAYNES: [simultani prevod] Molim da sada pogledamo dokument 7D470.

17 P: Možda možete da nam kažete koji se ovde događaj opisuje.

18 O: Ovo je redovni borbeni izveštaj od 18. februara 1993. godine, koji je
19 sličan i standardnim borbenim izveštajima. U prvoj tački se govori o
20 aktivnostima neprijatelja i njegovom dejstvu minobacačima po naseljenom mestu
21 Kiseljak, a u drugom delu se govori o ekshumaciji poginulih boraca na Glodanskom
22 brdu i Kamenici, koji se desio 6. novembra 1992. godine.

23 P: Hvala.

24 G. HAYNES: [simultani prevod] A nakon ovog dela gde se pominje Glodansko
25 brdo, i u vezi sa tim, molim da pogledamo 7D1007. Posebno, da pogledamo paragraf
26 broj 2.

27 O: U ovoj tački se govori o tome da je izvršena ekshumacija,

28

29

30

1 identifikacija i sahrana određenog broja boraca koji su poginuli u Kamenici.
2 Pominje se cifra od 35 b... i 22 nisu identifikovana... i...identifikovano 22,
3 pardon. Sećam se te sahrane, bio sam prisutan na sahrani.

4 P: Dok ste Vi bili vezani za Zvorničku brigadu, da li je u bilo kom
5 trenutku došlo do nekog masakra Vaših ljudi kod Glođanskog brda?

6 O: Pa, upravo ovo o čemu smo do sada govorili, to je taj masakr koji se
7 je desio na Glođanskom brdu, i mi smo, kol'ko se sećam, ovde ranije, u ovome
8 predmetu, gledali snimke za taj događaj. A takođe 7. januara 1993. godine desio
9 se masakar /sic/ i u selu K...Kravica, gde sam lično, sa delom snaga Zvorničke
10 brigade, učestvovao u sprečavanju daljeg prodora muslimanskih snaga.

11 P: Mene je prosto interesovalo koliko je pripadnika brigade stradalo na
12 Glođanskom brdu. Vi ste pročitali dokument, tu se kaže 35. Da li je ikada bila
13 neka pojedinačna borba u kojoj ste izgubili više od 35 ljudi?

14 O: Ovo je broj koji je pronađen. Prema nekim podacima iz toga perioda,
15 bilo je još boraca koji su se vodili nestali. Bilo je i poginulih boraca iz
16 Šekovačke brigade, ali ovo je svakako najveći broj poginulih boraca u jednom
17 danu iz same Zvorničke brigade, tokom celog rata.

18 P: Hvala. U svom nastojanju da poboljša standarde u brigade, da li je
19 Glavni štab Vojske Republike Srpske započeo sa snimanjem situacije u brigadama u
20 toku 1993. godine?

21 O: Glavni štab je od samog svog osnivanja bio u vrlo teškoj situaciji,
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 u smislu uspostave kontrole na celom prostoru Republike Srpske, i u smislu
2 organizacije vojske. S obzirom da je Glavni štab bio malobrojan i nedovoljno
3 popunjen profesionalnim oficirima, taj posao je bio vrlo težak. Međutim, Glavni
4 štab je upućivao posebne ekipe starešina koji su obilazili...obilazili brigade u
5 korpusima i sagledavali njihovu borbenu gotovost, tako da su dolazili i u
6 Zvorničku brigadu.

7 P: A da li ste Vi ikada videli kakvu je ocenu o stanju u Zvorničkoj
8 brigadi doneo Glavni štab u to vreme?

9 O: Da, jesam, video sam ocenu borbene gotovosti koju je dao Glavni štab,
10 čini mi se negde u martu 1993. godine.

11 P: Uopšteno govoreći - dakle, samo u najglavnijim crtama - kakva je bila
12 ocena?

13 O: Pa, ta ocena borbene gotovosti m... i... radi se, na neki način, po
14 standardnom obrascu i tu su bila pozitivna i negativna rešenja i iskustva. U
15 svakom slučaju, bilo je više negativnih iskustava i rešenja. Generalna ocena je
16 bila ta da je Zvornička brigada glomazna, da komanda ne može efikasno i uspešno
17 da komanduje sa takvom brigadom, da bi bilo potrebno da se brigada podeli na dva
18 dela, i mislim da je dobila nižu ocenu nego i Bratunačka i Šekovačka brigada.

19 P: Nažalost, taj dokument je još uvek na prevođenju, pa će nam biti
20 potrebna Vaša pomoć, generale Pandureviću.

21 G. HAYNES: [simultani prevod] Dokument je 7D1007.

22 PREVODITELJICA: Ispravka prevodioca: 1001.

23 G. HAYNES: [simultani prevod]

24 P: Možete li, molim Vas, samo sporije nego što ste do sada govorili, da
25
26
27
28
29
30

1 nam pročitate sadržaj ovog naslovnog pisma?

2 O: "Glavni štab Vojske Republike Srpske, strogo pov. broj, od
3 05.03.1993. godine.

4 "Ocena stanja borbene gotovosti u jedinicama Drinskog korpusa, dostavlja
5 komandi Drinskog korpusa.

6 "U prilogu akta dostavljamo vam ocenu nar... nađenog stanja borbene
7 gotovosti u nekim vašim jedinicama. Ocenu izučite, izradite plan otklanjanja
8 nedostataka, a postavljene zadatke ugradite u vaše planove rada.

9 "Komadant, general-potpukovnik Ratko Mladić."

10 G. HAYNES: [simultani prevod] Molim da sada pogledamo 5. stranicu.

11 P: Tu vidimo da pored Zvorničke brigade stoji neki broj. Da li je to
12 ocena koju je dobila?

13 O: Zvornička brigada ocenjena je ocenom 3,20, u zagradi opisno "dobar".

14 P: Ako sada pogledamo niže, pod tačkom (b), tu u dnu stranice, molim Vas
15 da nam pročitate zaključke koji se tu iznose.

16 PREVODITELJICA: Napomena prevodilaca: molimo da ne bude prebrzo čitanje.

17 SVJEDOK: "Slabosti i propusti.

18 "Brigada je sastava 10 pešadijskih bataljona. A ako tome dodamo i
19 jedinice podrške i ostalo, onda je jasno da je to preglomazan sastav, gde ni
20 daleko jača komanda ne bi mogla obezbediti rukovođenje i komandovanje.
21 Dokumentacija na nivou komandi bataljona ne obezbeđuje ni dnevno rukovođenje i
22 komandovanje. Vatrene sisteme na nivou bataljona nije stručno organizovan. Nisu
23 iskorištene vatrene mogućnosti sredstava. Osetan je nedostatak stručnih i
24 kvalifikovanih starešina na svim nivoima komandovanja."

25

26

27

28

29

30

1 P: Hvala. Da se vratimo na ocenu - da li je ijedna brigada dobila nižu
2 ocenu od Zvorničke brigade, u proceni borbene gotovosti?

3 O: Ja mislim da se u ovom dokumentu pominju još Bratunačka i 1.
4 birčanska, odnosno Šekovačka brigada. I po mom sećanju, ocene su njihove veće
5 nego Zvorničke brigade. Ako bi' mogô pogledat' dokumenat u celosti, onda bi' bio
6 siguran potpuno.

7 G. HAYNES: [simultani prevod] Pa, to bi onda moglo značiti da je ovo
8 pravi trenutak za pauzu.

9 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Upravo sam i ja hteo to da predložim.
10 Dakle, vraćamo se za 25 minuta. Hvala.

11 SUDSKA SLUŽBENICA: [simultani prevod] Molim ustanite.

12 ... Početak pauze u 12.19h

13 ... Sjednica nastavljena u 12.50h

14 SUDSKA SLUŽBENICA: [simultani prevod] Molimo ustanite.

15 Možete sestiti.

16 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Gospodine Haynes.

17 G. HAYNES: [simultani prevod] Hvala.

18 P: Pitanje koje sam Vam postavio pre nego što smo imali pauzu, možda sam
19 nešto brzo išao.

20 Mislim da bi bilo dobro da dokument koji je na ekranu pregledamo, i to
21 na stranici 6.

22 Trebalo bi da imate kopiju na papiru. Drugi komentari se pojavljuju u
23 ovom dokumentu negde oko polovine prvog paragrafa. Vidim srpski izraz
24 "prisutan". Da li možete da pročitate?

25 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Izvinite što sam Vas prekinuo, ali
26 tokom pauze obavesteni smo da i tim /?klijent/ gospodina Ostojića, gospodin
27 Beara, nije se dobro osećao i ja sam dozvolio da se on vrati u pritvorsku
28 jedinicu.

29

30

1 Hteo sam o tome da vas obavestim pre nego što se vratimo u sudnicu.

2 G. HAYNES: [simultani prevod] Hvala. Nadam se da to nema nikakve veze sa
3 povratkom gospodina Ostojića.

4 P: Generale Pandurević, da li biste mogli da pročitate komentare koji se
5 nalaze na ekranu, i da počnete sa srpskom rečju "prisutan" na stranici 6? I sada
6 znam da imate i dokument, kopiju na papiru.

7 O: Tačno je to, samo da nađem tu reč "prisutan". M-hm, da, u redu, našao
8 sam.

9 "Prisutno je nešto" - pod znacima navoda - "to će neko drugi da uradi."
10 Ako treba to da objasnim šta znači.

11 P: Da li znate šta to znači?

12 O: Pa, to je uobičajena fraza koja je bila na prostorima Jugoslavije.
13 Moglo bi se drugačije reći: Brigo moja, pređi na nekoga drugog. Znači, ako ne
14 uradim ja, uradiće neko drugi. Znači, to je jednostavno prepustanje /sic/ svoje
15 obaveze da je izvrši neko drugi.

16 P: Hvala. O čemu je izveštavao Glavni štab? U kakvoj je vezi taj izraz
17 sa Zvorničkom brigadom u trenutku kada je izvršena ta ocena, procena?

18 O: Pa, to se odnosi na nedovoljnu motivisanost i odgovornost vojnika i
19 starešina u izvršavanju njihovih zadataka.

20 P: Hvala. Sada bih hteo da se usredsredite na stranicu 14, i to donji
21 deo stranice 14.

22 O: Da, našao sam.

23 P: Da li biste mogli da sporo pročitate poslednji paragraf na toj
24 stranici?

25

26

27

28

29

30

1 O: "U brigadi još nije zaživela u potpunosti vojnička subordinacija od
2 odelenja do komande brigade. Ima dosta samovolje vojnika i starešina, pa i
3 samoupravljačkog stila rukovođenja. To dovodi do konfuzije u organizovanju
4 svakodnevnog života i rada jedinica i odnose sa strankama. Za svaku sitnicu svi
5 se obraćaju komandi brigade."

6 P: Hvala Vam. Imajući na umu činjenicu da sada govorimo o martu 1993.
7 godine, komentari koji se odnose na Zvorničku brigadu, da li Vam ti komentari
8 deluju opravdani, da li se Vi slažete sa tim komentarima?

9 O: Nakon izvršene kontrole i obilaska Zvorničke brigade u martu dvij...
10 1993. godine, ekipa koja te... /?je to/ učinila održala je sastanak sa mnom i sa
11 komandom brigade i upoznala nas, u najkraćim crtama, o njihovoj oceni tog
12 stanja. A kasnije je usledio ovaj izveštaj, tako da sam ja za ovo stanje znao
13 tada i ja sam se složio sa njim. Možda bih još sa strane 17 dodao jedan
14 generalni zaključak, gde se kaže:

15 "Formirati taktičku grupu sa tri brigade i postaviti iskusnijeg
16 starešinu za komandanta taktičke grupe."

17 Znači, ta je Zvornička brigada bila ekvivalentna tri brigade, lake
18 pešadijske brigade.

19 P: Hvala. Tokom ove poslednje pauze, imali ste priliku da pregledate
20 ovaj dokument na papiru. Da li neke brigade su dobile lošije ocene od Zvorničke
21 brigade, u toku tog procesa evaluacije koju je izvršio Glavni štab?

22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 O: Ne, nisu. Ovde su ocenjene, pored Zvorničke brigade, i Bratunačka
2 brigada, i ocenjena je Birčanska brigada, iz Šekovića. Birčanska brigada iz
3 Šekovića je dobila ocenu 3,50; a Bratunačka... samo trenutak, mislim da je 3,35...
4 jeste, 3,35.

5 P: Hvala.

6 G. HAYNES: [simultani prevod] Pre nego što pređemo dalje, ja bih hteo da
7 se izvinim, ne postoji prevod. Mi smo zamolili prevodilačku službu pre pet
8 meseci da to prevede, ali čim budemo dobili prevod mi ćemo vam to dostaviti.

9 P: Generale Pandureviću, mi smo govorili o Vašem položaju, o položaju
10 oficira, o opštoj poziciji u brigadi. A sada predlažem da pređemo na to kako ste
11 Vi sagledavali stvari. Da li ste imali problem u komandovanju i kontroli vojnika
12 u Zvorničkoj brigadi? Kakve je vrste bio taj problem?

13 O: Pa, svakako da je tu bilo dosta problema. Svaka brigada ima svoju
14 organizaciju i formaciju. To je ono što je statički zamišljeno, kako ta brigada
15 treba da izgleda, šta piše u knjizi formacije, šta piše u pravilima. Ali ima i
16 onaj drugi elemenat, to je njena dinamička struktura koja se odnosi na njeno
17 funkcionisanje u konkretnim životnim uslovima. E, upravo kada smo pokušali tu
18 zamišljenu šemu primeniti u praksi, onda su nastajali veliki problemi.

19 Da bih ja mogô ostvariti kontrolu nad svim jedinicama u Zvorničkoj
20 brigadi, meni je bila neophodna pomoć svih mojih potčinjenih s...starešina i mojih
21 saradnika. Ja sam pokušao iznaći najodgovarajući /sic/, najoptimalniji način
22 organizovanja brigade sa ovim brojnim stanjem, i pokušao sam uspostaviti

23

24

25

26

27

28

29

30

1 optimalan broj veza između mene i potčinjenih jedinica. Ali da bi' se uverio u
2 stvarno stanje i ocenu toga stanja, morao sam biti prisutan na terenu, među
3 vojnicima, direktno na liniji fronta, jer je to n... jedini i najbolji način
4 uvida.

5 P: Koliko komandanata bataljona su bili profesionalni vojnici?

6 O: Komandanti bataljona su bili najčešće obični vojnici koji su imali
7 nešto više kuraži od ostalih, i hrabrosti, ili rezervni oficiri. Komadant 3.
8 bataljona u julu 1995. godine bio je profesionalni oficir kapetan Studen Branko,
9 i komadant mešovitog artiljerijskog diviziona kapetan Maksimović Miloš, a ostali
10 su bili vojnici ili rezervni oficiri.

11 P: A šta je u vezi sa brigadom uopšte, koliko je bilo profesionalnih
12 oficira u celoj brigadi?

13 O: Taj broj se je menjao tokom rata, ali je iznosio, u procentima, vrlo
14 mali procenat, i mislim da je bilo negde oko... između 10 i 15 profesionalnih
15 oficira u celoj brigadi, u odnosu na ukupnu cifru preko 270 oficira i
16 podoficira, koliko treba da ima jedna brigada.

17 P: Izvinjavam se, jeste li rekli "između 10 i 15%" ili ste nešto drugo
18 rekli?

19 O: Ne, i...izme...između 10 i 15 ljudi, oficira.

20 P: Hvala. A vojnici iz bataljona, odakle su oni došli, odakle su?

21 O: Vojnici u bataljonima su bili iz n... sela, odnosno naselja gde su se
22 ti bataljoni nalazili, najvećim delom. Znači, na samom početku rata formirane

23

24

25

26

27

28

29

30

1 su linije fronta u neposrednoj blizini naselja. Međutim, u Zvorničkoj brigadi je
2 bio jedan bataljon kompletan sastavljen od vojnika čije su porodice izbegle iz
3 centralne Bosne, i bilo je nekoliko četa u okviru drugih bataljona sastavljene
4 od vojnika koji su izbegli sa nekih drugih prostora Bosne i Hercegovine.

5 P: I kako su oni bili opremljeni?

6 O: Pa, s obzirom da sam ja došao iz Jugoslovenske narodne armije, koja
7 je imala kompletno naoružanje i opremu i sva neophodna materijalno-tehnička
8 sredstva za svoje vojnike, ja sam bio iznenađen kakvo je to stanje u Zvorniku.
9 Vojnici su imali uniforme koje su bile raznovrsne; niko nije imao kapu, niko
10 nije imao šlem. Imali su lično naoružanje. Vojnik nije bio autonoman - ako se
11 setimo i predočimo sebi vojnika NATO pakta, koji nosi na sebi preko 30kg opreme,
12 koji je potpuno autonoman da deluje - naš vojnik je bio vezan za svoj kućni prag
13 i on, kao takav, nije mogao izvršavati značajne borbene zadatke.

14 P: Koji je bio, procentualno gledano, broj vojnika u bataljonu koji su
15 bili rezervisti?

16 O: Ako izuzmemo ovog jednog komadanta bataljona, koji je bio
17 profesionalni vojnik, svi su ostali bili rezervisti.

18 P: Nisam Vam postavio pitanje samo u vezi sa komandantom. Ja sam
19 postavio pitanje koje se odnosilo na celokupnu vojsku. Koliko je procentualno
20 bilo rezervista?

21 O: Svi vojnici u Zvorničkoj brigadi su bili rezervisti. Nije bilo
22 vojnika na odsluženju vojnog roka i nije bilo profesionalnih v..vojnika; možda
23
24
25
26
27
28
29
30

1 neki, jedan-dva, da se našao. Ali 99% posto su bili rezervisti.

2 P: Da li je bilo dovoljno ljudi na odgovarajućem mestu? Da li je
3 postojao sistem rotacije?

4 O: Pa, tokom celog rata, u Vojsci Republike Srpske je važio sistem
5 "smenskog ratovanja", tako da je taj rat iznedrio jednog vikend-vojnika, vikend-
6 ratnika; 50% vojnika je bilo na položajima, u rovovima, 50% je bilo na slobodnim
7 danima. To je bilo neophodno, jer ti vojnici ne bi - i njihove porodice - ne bi
8 mogli drugačije preživeti. Samo u izuzetnim situacijama ugroženosti teritorije
9 bilo bi 70% na liniji, ili nekad 100%.

10 P: Koja su bila Vaša ovlašćenja kada su u pitanju ti rezervni vojnici,
11 koji nisu bili stalni vojnici? Koji nisu bili na službi.

12 O: Na osnovu zakona o vojsci... Na osnovu zakona o vojsci, pod vojnim
13 licima se podrazumevaju oficiri, podoficiri, vojnici po ugovoru, vojnici na
14 odsluženju vojnog roka, i vojnici iz rezervnog sastava, dok su na dužnosti. U
15 tom smislu, u mojoj jurisdikciji su bili svi oni koji su bili na dužnosti.
16 Rezervni vojnici koji su bili na slobodnim danima, ili su radili kod kuće, ili u
17 svojoj firmi, nisu bili pod mojom jurisdikcijom.

18 P: Pošto ste se pozvali na tu odredbu, ja bih Vas pozvao da pogledate
19 dokument P703, član 3; stranica 187 u verziji B/H/S-a i stranica broj 1 na
20 engleskom jeziku.

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 Jeste li mislili na član 3?

2 O: Da, imao sam ovaj... Da, imao sam ovaj član u vidu.

3 P: Hvala. Kakav je bio njihov stav kada su u pitanju borbene aktivnosti?

4 O: Pa, znate kako, niko ne ide rado u borbu. To je mesto gde se lako
5 može i...izgubiti život. Iako su ti ljudi delovali dosta emotivno, jer su
6 bla...branili kućni prag, svoje porodice i same sebe, oni su morali da se angažuju
7 u odbrambenim borbenim dejstvima u dodeljenim rejonima odbrane. Ali da su išli
8 rado u borbu - nisu.

9 P: Vi ste ranije pomenuli da je trebalo da se mešate na liniji fronta.
10 Da li je to bilo moguće za Vas, u okviru bataljona?

11 O: Osnovni princip i, odnosno, osnovni odnos u vojsci jeste komandni
12 odnos. A na nivou brigade ti odnosi su impersonalni, što znači da komadant
13 brigade sa svojim potčinjenim jedinicama komunicira putem naređenja, pisanim
14 putem; što bi značilo da ja izdam pisano naređenje komandantima bataljona i da
15 ga oni dalje realizuju. Međutim, to moje pisano naređenje stigne u komandu
16 bataljona, i ono bude realizovano po meri kol'ko je prihvatljivo za one na koje
17 se odnosi. Tako da bi komandanti bataljona mene izveštavali da su učinili sve
18 što su mogli i, da bi se naređenje do kraja izvršilo, neophodno je da se ja
19 pojavim lično. To sam često radio.

20 P: Hvala. A da li ste ikada imali situaciju da se vojnici pobune, da
21 dođe do neke vrste pobune protiv Vas?

22 O: Bilo je raznovrsnih situacija. S obzirom da, pre rata, nije postojala

23

24

25

26

27

28

29

30

1 Vojska Republike Srpske, nije postojao tzv. mobilizacijski plan - da se zna ko
2 će biti mobilisan u vojne jedinice, ko će biti u radnoj obavezi - i onda su
3 vojnici smatrali da svaki onaj koji nije u vojsci je neopravdano van vojske, i
4 oni bi stalno diskutovali zašto i nije Marko ako je Janko u vojsci, da se
5 poslužim tim primerom. Tako da bih ja, nastojeći da se moja naređenja izvrše,
6 često dolazio "u sukob" jer ne bi' komandant smeo da se sukobljava sa svojim
7 potčinjenim, ali je toga bilo, i to u više navrata.

8 P: Da li ste se ikada našli u opasnosti?

9 O: Pa, jesam, mada to nisam smatrao opasnošću koja može da mi ugrozi
10 život; bar to nisam pokazivao tako. Jedna je prilika bila da je negde sredinom
11 januara 1993. godine meni postavljena barikada na putu, na ulazu u jedno selo,
12 sa jednim traktorom i mitraljezom na njemu. I spreč...sprečili su mi prolazak, jer
13 sam zahtevao da vojnici iz toga sela odu na položaj. Nakon dugotrajnog
14 ubeđivanja, oni su se razišli, ali nisu otišli na položaj.

15 Bila je još jedna slična situacija i 1994. godine, kada me je jedna četa
16 iz sela Skočić, ne želeći da promeni svoj rejon odbrane, opkolila, zahtevajući
17 da ostanu na mestu gde jesu. Ja sam se morô povinovati njihovom zahtevu, ali sam
18 kasnije na druge načine polako tu četu pomerô.

19 Bilo je slučajeva kada je trebalo kompletan bataljon pomeriti iz jednog
20 rejona odbrane u drugi, da bi to bio mukotrpan posao i da bih ja morao voditi

21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 pregovore sa vojnicima po nekoliko sati. Ali zahvaljujući mojoj snalažljivosti u
2 pregovaranju, u tome sam uspevaó; ne vojničkim zanatom, nego zanatom neke
3 psihološke i druge prirode.

4 P: Hvala. Sada bih hteo da se pozabavimo posebno jednim područjem.

5 G. HAYNES: [simultani prevod] Molim da pogledamo 7D1046. To je 3.
6 stranica engleskog teksta, a 2. i 3. u tekstu na srpskom jeziku.

7 P: Kakva ste Vi imali ovlašćenja u mobilizaciji ljudi za borbu?

8 O: Nisam ja imao ovlašćenja da vršim mobilizaciju ni ljudi ni
9 materijalno-tehničkih sredstava za borbu. U Republici Srpskoj postojao je Zakon
10 o odbrani koji je regulisao ta pitanja.

11 P: Dakle, ukoliko Vam je bilo potrebno da popunite jedinice ljudima, šta
12 ste Vi imali, kakva ovlašćenja da zatražite ljude putem svog štaba?

13 O: Ja sam imao obavezu da, preko organa za organizacijsko-mobilizacijske
14 i personalne poslove koji je bio u okviru štaba, uputim zahtev komandi korpusa,
15 a ona odgovarajućem organu Ministarstva odbrane da se izvrši mobilizacija
16 potrebnih ljudi ili materijalno-tehničkih sredstava.

17 P: Hvala. Sada ćemo preći na drugu temu.

18 G. HAYNES: [simultani prevod] Molim Vas, P2509, molim da to vidimo u
19 elektronskoj sudnici.

20 P: Generale Pandureviću, da li Vam je poznat ovaj dokument, u kome se
21 opisuje zona odgovornosti Zvorničke brigade za izvođenje borbenih dejstava?

22 O: Da budem iskren, ja ovaj dokumenat, kad sam bio u Zvorniku, nisam
23
24
25
26
27
28
29
30

1 video u ovakvom obliku; video sam ga ovde, al' to me nije oslobađalo obaveze da
2 se pridržavam odredbi koje stoje u ovome dokumentu, jer su one već bile tada
3 stupile na snagu, kad sam ja došao u Zvornik. I znam o čemu se radi.

4 P: Hvala. Ne bih hteo na ovome predugo zadržavamo, jer smo o tome već sa
5 jednim drugim svedokom naveliko govorili. Hteo bih samo da pogledamo, da vidimo
6 grafički kako je izgledao taj dokument, odnosno šta on zapravo znači.

7 Iza Vas nalazi se jedna karta. Mislim da ste dobili i elektronsko pero
8 kojim možete pisati. Dokument 7D156 /u engleskom transkriptu: 7D1056/ je zapravo
9 karta, a naslov na engleskom jeziku je: "Zvornička laka pešadijska brigada,
10 prema naređenju iz 1992. godine". Da li biste najpre mogli da nam na karti
11 pokažete, tim perom koje ste dobili, šta se opisuje u stavu 1(a) tog naređenja,
12 zapovesti koja je ucrtana u karti.

13 O: Ja bi' zamolio časni Sud da nešto prethodno kažem, ukoliko mogu. Od
14 opšteg ka posebnom da idemo.

15 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] U redu.

16 SVJEDOK: U teoriji ratne veštine - to su znanja koja sam ja stekao posle
17 u Školi nacionalne odbrane - postoji pojam "ratište", a to je celokupan prostor
18 jedne države koja je u ratu, i to ratište se deli na manje prostorije, koje se
19 nazivaju "vojišta". A niže od tih vojišta, za jedinice taktičkog nivoa, određuju
20 se zone. Ratište bi...

21 Vojska Republike Srpske, u celini, bi odgovarala za ratište, odnosno ceo
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 prostor Republike Srpske. Korpusi, kao operativni nivo, bi bili odgovorni za
2 delove teritorije Republike Srpske, koja /sic/ se zovu "vojišta", a u okviru
3 korpusa, svaka brigada, u okviru toga vojišta ili operativne zone korpusa
4 dobijaju svoje zone.

5 Tako je i Zvornička brigada dobila svoju zonu odgovornosti za izvođenje
6 borbenih dejstava. To je njeno puno ime i prezime. Šta to znači? To u praksi
7 znači da ona jedinica kojoj je dodeljena zona odgovornosti za izvođenje borbenih
8 dejstava - pošto je njena namena borbeno dejstvo - odgovorna je da vodi borbu sa
9 svim neprijateljskim snagama koje se pojave u toj zoni, ili koje se već nalaze u
10 toj zoni.

11 A sada ću pokazati granice zone odgovornosti za izvođenje borbenih
12 dejstava Zvorničke brigade. Vidimo ovu crvenu liniju, debelu, koju pokazujem sa
13 ovim... vrlo slabo vidnim... crvenim /sic/ tačkom, predstavlja granice zone
14 odgovornosti za izvođenje borbenih dejstava Zvorničke brigade. Kao što se može
15 videti, ova zona odgovornosti [pokazuje] seže daleko preko linije fronta
16 neprijateljske strane, ne samo teritorija koja je pod kontrolom VRS-a, nego i
17 prostor koji je van te zone. Prema tome, Zvornička brigada je bila obavezna, u
18 slučaju da se pojave bilo gde na ovom prostoru neprijateljske snage, da sa njima
19 stupi u borbu.

20 Pošto je ona namenjena za izvođenje borbenih dejstava, a ne za izvođenje
21 nastave, transporta, vođenje privrede, ona je onda samo nadležna za izvođenje
22 borbenih dejstava i ni za šta drugo u toj dodeljenoj zoni.

23
24
25
26
27
28
29
30

1 Izvinjavam se što je odgovor bio dug.

2 G. HAYNES: [simultani prevod]

3 P: Ne morate se izvinjavati. Recite nam, područje zapadno od vojišta,
4 međutim unutar ove isprekidane crte koja je crtana žutom, da li je to bila zona
5 odgovornosti Zvorničke brigade u vremenu dok ste Vi bili komandant.

6 O: [pokazuje] Da, i ovo što pokazujem, to je sve bila moja zona
7 odgovornosti za izvođenje borbenih dejstava.

8 P: Da, ali da li je brigada ikada okupirala deo te teritorije, bilo koji
9 deo? Taj deo zapadno od linije fronta ili vojišta?

10 O: Severozapadni deo zone odbrane Zvorničke brigade nije pretrpeo skoro
11 nikakve promene od njenog osnivanja od juna 1992. godine, jer to su bile
12 odbrambene linije duž srpskih naselja, u najvećem delu. Bilo je određenih
13 korekcija, u smislu pomeranja 100 metara napred ili nazad, zavisno od potreba
14 taktičke situacije. Dok je na južnom delu došlo do promene linije fronta i došlo
15 je do pomeranja položaja Zvorničke brigade. Znači, u okviru ove zone
16 odgovornosti za izvođenje borbenih dejstava, Zvornička brigada je imala svoju
17 zonu odbrane, u kojoj su bili raspoređeni vojnici Zvorničke brigade.

18 P: Hvala. Položaji bataljona su ucrtani u tu kartu, i verovatno će biti
19 potrebno da nam samo kratko pokažete gde se oni nalaze. Recite nam gde se
20 nalazilo komandno mesto 1. bataljona.

21 O: Ja sam rekao malopre da su ovi brojevi bataljona iz 1992. i početka
22 1993. godine različiti u odnosu na brojne oznake bataljona iz jula 1995. godine,
23 tako da one nisu iste. 1. bataljon se nalazio na ovome prostoru [pokazuje], to
24 je bilo na pro... na prostoru između Malešića i Vitinice. A znamo da je 1995.
25 godine...

26

27

28

29

30

1 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Samo trenutak. Ja golim okom vidim da
2 svedok pokazuje određeno mesto na karti, međutim, video snimak nije bio
3 fokusiran na taj deo, pa Vas molim da ponovo pokažete to isto mesto, gospodine
4 Pandureviću, a molim tehničku službu da nam pokaže tu kartu onako kako on to
5 pokazuje. Hvala.

6 Ako imamo istu tu kartu u elektronskoj sudnici, koju bi svedok mogao
7 obeležiti, to bi bilo bolje.

8 G. HAYNES: [simultani prevod] Gospodin Pandurević mi je, zapravo,
9 skrenuo pažnju na nešto što je ustvari značajnije ovde, a to je da se na ovoj
10 karti vide položaji bataljona iz 1992. godine, i mislim da ustvari to nije od
11 interesa za vas. Prema tome, odustajemo od ove karte, pa ćemo naći neku drugu.

12 P: Govorili smo o opštim snagama Zvorničke brigade, a sada bih hteo da
13 porazgovaramo o jednom konkretnom bataljonu, a to je manevarski bataljon. Da li
14 je on postojao u takvom vidu u decembru 1992. godine, kada ste Vi stigli u
15 brigadu?

16 O: Ne, nije postojao.

17 P: Da li je bilo išta slično tome kada ste Vi tamo došli?

18 O: Postojala je jedna jedinica, približno brojnog stanja 30 ljudi, koja
19 se je nazivala Izviđačko-diverzantski odred.

20 G. HAYNES: [simultani prevod] Hteo bih nakratko da pogledamo dokument
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 7D1089.

2 Nažalost, engleska verzija ovog dokumenta nije u elektronskoj sudnici.
3 Nastojaćemo da to regulišemo tokom noći, večeras.

4 P: A Vas molim da pogledate, generale Pandureviću, tačku 4.

5 PREVODITELJICA: Odnosno, 4. pasus, ispravka prevodioca.

6 G. HAYNES: [simultani prevod]

7 P: Ovo je naređenje iz Glavnog štaba od 20. septembra 1993. godine. U
8 paragrafu 4 kaže se:

9 "Motorizovani bataljon Zvorničke lake pešadijske brigade ostaje u
10 organizacijsko-formacijskom sastavu iste, ali ga dalje voditi kao manevarsku
11 jedinicu komande Drinskog korpusa, pod neposrednom komandom Drinskog korpusa.
12 Bataljon popuniti 100% po ličnoj i materijalnoj formaciji. Ima ulogu gotovog
13 bataljona, koji se može ojačati jedinicom ranga voda, čete iz sastava
14 mehanizovane jedinice."

15 Šta je tim naređenjem praktično stvoreno?

16 O: Dozvolite da Vas ispravim, ovo je naređenje komande Drinskog korpusa,
17 utemeljeno na naređenju Glavnog štaba. Svrha ovoga naređenja je podizanje
18 borbene gotovosti Drinskog korpusa, u smislu formiranja jedinica manevarskog
19 karaktera koje će biti sposobne da izvode borbena dejstva van svoje matične zone
20 i mesta i gde su formirane.

21 S obzirom da je Zvornička brigada imala dosta veliko brojno stanje, da
22 je imala u začetku ovaj Izviđačko-diverzantski odred, koji je bio popunjen
23 mlađim vojnicima, komanda korpusa je odlučila da se ta jedinica poveća sa
24 brojnim stanjem, da se formira kao bataljon koji će biti u sastavu Zvorničke

25

26

27

28

29

30

1 brigade, a pod neposrednom komandom korpusa. Malo zvuči suprotstavljeno. On je
2 bio u sastavu Zvorničke brigade kad ga je trebalo hraniti, snadbevat i /sic/ i
3 oblačiti, a kada je trebao borbeno delovati, onda je to radio po naredbi komande
4 korpusa. I ja sam ga mogao, u borbenom smislu, upotrebiti samo u zoni odbrane
5 svoje brigade. Izvan zone odbrane svoje brigade nisam imô na to pravo.

6 P: A da li ste mogli da koristite tu jedinicu ili ste morali da tražite
7 odobrenje za njeno korišćenje?

8 O: Kao što rekoh, u zoni moje brigade - posebno u hitnim situacijama,
9 kada treba delovati brzo - to sam mogao da uradim sam, na vlastitu odgovornost.
10 Al' da ga uputim izvan zone odbrane Zvorničke brigade, za to je bilo potrebno
11 naređenje Drinskog korpusa.

12 P: Hteo bih samo da pogledamo nekoliko primera ili ilustracija kako je
13 to funkcionisalo.

14 G. HAYNES: [simultani prevod] Da pogledamo 7D705, molim. Ovo je
15 naređenje Drinskog korpusa od 20. /u engleskom transkriptu: "29."/ maja 1995.
16 godine, potpisao ga je general Živanović, iz kojeg se vidi da će on komandovati
17 snagama sa isturenog komandnog mesta.

18 P: Šta vidimo šta se događa na osnovu ovog naređenja?

19 O: Ovo naređenje predstavlja praktični primer onoga o čemu sam malopre
20 govorio, gde Komanda Drinskog korpusa naređuje da se deo snaga Podrinjskog
21 odreda, specijalnih snaga - što je bio njegov kolokva...kolokvijalni naziv, a u
22 suštini manevarski bataljon - upotrebi u ovoj borbenoj situaciji i da je pod
23 komandom lično komandanta korpusa.

24

25

26

27

28

29

1 G. HAYNES: [simultani prevod] Da pogledamo sada 7D766.

2 P: Ovaj dokument na B/H/S-u liči na telegram. Da li je to zaista to?

3 O: Da, ovaj dokumenat, mislim, po datumu sledi posle onoga dokumenta i
4 naređenja koje smo videli malopre. Ovo je telegram koji je komadant Podrinjskog
5 odreda Milan Jolović uputio komandi korpusa, odnosno Taktičkoj gupi... grupi
6 Pribičevac tražeći da se, iz nekih razloga, jedan njegov vojnik vrati nazad u
7 Zvornik. Znači, nije zahtevô povratak tog vojnika preko komande Zvorničke
8 brigade, nego lično preko komande korpusa.

9 P: Hvala. Možemo sada da sklonimo i taj dokument.

10 A sada bih hteo da pređemo na jednu veliku temu; imamo još 10 minuta
11 vremena, pa ćemo početi danas.

12 Ovde, u ovom predmetu, su vođene brojne diskusije o pravilima službe u
13 JNA. Mogu li da pretpostavim da ste Vi dobro upoznati sa njima?

14 O: Postoji zaista ogroman broj pravila koja su regulisala način
15 funkcionisana /sic/ JNA, i najveći deo poznam. Ne bih se usudio reći da ih znam
16 sva.

17 P: Verovatno sam ili ja napravio grešku, ili, pak, je došlo do greške u
18 prevodu. U ovom trenutku me, ustvari, interesuju pravila brigade iz 1984.
19 godine. Da li Vam ona poznata? Znači, pravila o brigadama.

20 O: Da, to... Pravilo brigada mi je poznato. To je jedno pravilo, koje
21 reguliše funkcionisanje niza vrste... a... vrsta brigada.

22 G. HAYNES: [simultani prevod] I, evo, samo da započnemo tu temu danas,
23 molim da vidimo u elektronskoj sudnici P408, 1. stranicu B/H/S-a, odnosno 2.

24

25

26

27

28

29

30

1 engleskog teksta.

2 P: Ko je sastavljao ova pravila, generale Pandureviću?

3 O: Ovo pravilo spada u domen vojno-stručne literature, i njega su
4 sastavljala stručna lica. Konkretno, ovo pravilo brigade, pošto se odnosi na
5 pešadijsku brigadu, motorizovanu brdsku, planinsku, mornaričke pešadije i laku,
6 sačinila je Uprava pešadije.

7 P: A ko ili šta je to?

8 O: Generalštab Jugoslovenske narodne armije bio je organizovan u više
9 uprava. On je svoju organizacionu strukturu s vremena na vreme menjao ali,
10 koliko se ja sećam, svaki rod vojske imao je svoju upravu koja je bila zadužena
11 za razvoj toga roda, u tehničkom i doktrinarnom smislu, pa je tako i Uprava
12 pešadije brinula za razvoj pešadije kao roda vojske.

13 P: Hvala. Da pogledamo sada, da tako kažem, pravnu snagu, ukoliko
14 postoji, ovog pravila. Vidimo da je pravilo sastavljeno na osnovu tačke 34(c)
15 uputstva o pripremi i korišćenju stručne vojne literature. Kažite nam, molim
16 Vas, kakva su to uputstva o pripremi i upotrebi stručne vojne literature.

17 O: Ja se ne bih sada usudio komentarisati sadržaj toga uputstva jer mi
18 znanja nisu sveža o tome. Ali generalno, to je uputstvo kojim se reguliše kako
19 da se ko, kako i za čije potrebe bavi izdavanjem vojno-stručne literature,
20 odnosno udžbenika ili pravila koja bi se izučavala u vojnim školama.

21 P: Šta je to uputstvo, po Vašem shvatanju?

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 O: Uputstvo, sama reč govori, daje određene upute kako nešto da se
2 uradi, kojim putem da se ide.

3 P: Hvala.

4 G. HAYNES: [simultani prevod] Da pogledamo sada P694, molim; 12.
5 stranicu na B/H/S-u, a 3. na engleskom.

6 P: Ovde imamo jednu drugu verziju ovog istog dokumenta. Jedina razlika
7 je u što u ovoj verziji stranice koje gledamo su pogrešno prevedene, pa hoćemo
8 da vidimo tačan prevod te prve dve stranice.

9 O: Videli ste na naslovnoj strani da se ovo pravilo brigada odnosi na
10 pet ili šest vrsta brigada, a radi se o jednom pravilu. I zato se u ovom uvodnom
11 delu kaže: "S obzirom na razlike u pogledu organizacijsko-formacijske strukture,
12 namenu i mogućnosti raznih vrsta brigada u pešadiji, odredbe ovog pravila
13 neophodno je primenjivati stvaralački," itd.

14 Moram napomenuti da su brigade Vojske Republike Srpske još se više
15 razlikovale, po organizacijsko-formacijskoj strukturi i nameni, nego ovih pet-
16 šest brigada koje ovo pravilo pominje. Zato je bila neophodna stvaralačka
17 primena, koristeći ovo pravilo u instruktivnom smislu.

18 Ako mi dozvolite, ja sam laik za pravo, ali znam da postoji predmet
19 krivično pravo i da postoji udžbenik, ali da se za krivična dela kazne izriču po
20 krivičnom zakonu, a ne po udžbeniku. U tom smislu i ovo pravilo brigada ima
21 sličnu funkciju udžbenika o krivičnom zakonu... o krivičnom pravu.

22 P: Hvala. Mislim da ćemo završiti o ovome. Onda bih samo, pre nego što
23
24
25
26
27
28
29
30

1 završimo sa radom danas, hteo da pomenem još dve-tri stvari.

2 Na stranici 41, u 4. redu zapisnika, odnosno današnjeg transkripta, piše
3 da Vi opisujete Dragana Petkovića kao bivšeg komandanta Zvorničke brigade. Ako
4 želite, mogu Vam prikazati i tekst Vašeg odgovora. Da li ste Vi njega opisali
5 kao bivšeg komandanta ili formalnog komandanta?

6 O: Sve do izrade pisane naredbe o mom postavljenju i izveštaja o prijemu
7 dužnosti, mom /sic/ izveštaja o prijemu dužnosti sa moje strane, Petković je bio
8 formalno komadant Zvorničke brigade i to je bio njegov status u službi. A
9 faktičku kontrolu nad brigadom nikakvu nije imao, to sam imao ja.

10 P: Hvala. Na stranici 32, u 24. redu, zabeleženo je da ste Vi rekli da
11 ste u Višegradu išli u hidroelektranu sa svojim snagama, a da su muslimanske
12 snage napustile elektranu i povukle se u Goražde. Da li ste Vi to rekli? Da li
13 ste rekli "muslimanske snage" ili nešto drugo?

14 O: Muslimanske snage su držale hidrocentralu i bile su otvorile jedan
15 otvor kroz koji je istekla velika količina vode i potopila jedno muslimansko
16 selo; upravo toga čoveka je odnela voda kuću koji je otvorio taj otvor. Poznato
17 je to javnosti u Bosni široko, taj čovek se zvao Murat Šabanović.

18 P: U redu, hvala, generale Pandurević.

19 G. HAYNES: [simultani prevod] Nastavićemo sa radom sutra ujutro.

20 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Hvala, gospodine Haynes, i hvala
21 generalu Pandureviću.

22 Kao što ste upravo rekli, nastavljamo sa radom sutra ujutru u 9.00
23 časova.

24 SUDSKA SLUŽBENICA: [simultani prevod] Molim ustanite.

25

26

27

28

29

30

1 ... Sjednica završena u 13.57h.
2 Nastavak zakazan za srijedu,
3 28.01.2009., u 09.00h.
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

utorak, 27.01.2009.

Predmet br. IT-05-88-T

Ovaj transkript je izrađen na osnovu zvaničnog zvučnog zapisa na jeziku regiona, načinjenog tokom sudskog postupka, poštujući *verbatim* pravilo (doslovan zapis, od riječi do riječi). Kako su na suđenju korišteni bosanski, hrvatski i srpski jezik (B/H/S), ovisno o izvornom govorniku odnosno prevodiocu, tako su sva tri jezika zastupljena i u transkriptu. Ukoliko se govornik na suđenju služio nekim drugim jezikom osim navedenih, zapisan je simultani prijevod prevodioca na B/H/S. Članom 33 Statuta Međunarodnog suda utvrđeno je da su radni jezici Međunarodnog suda engleski i francuski. U slučaju razlike između ovog transkripta i verzije na engleskom ili francuskom jeziku, verzija transkripta na radnom jeziku bit će mjerodavni dokument. Numeracija stranica transkripta je u potpunosti uskladena s transkriptom na engleskom jeziku.